

Yəhyee yuşan hav'una yugna xabar

Uvhuybişis sik'i in kitab Yəhyee otk'un. Mana I'says geer ikkana yits'iq'vəne telebayna sa ıxhava otk'un. Aalimaashiine uvhiyn in kitab Yəhyee Efes eyhene şaharee 90-niyiy 95-esde senbişe otk'un ixhesva eyhe. Geeb insanaaşiise qətgəs əxecenva, mang'vee in kitab yunanne mizel otk'un.

Yəhyee man kitab otk'unin I'sa Masixh vorva hagvas. Mang'us insanaaşe mançil inyam hı'ı ikkiykin. İne kitabee Allahne hək'eedın dağamın geed fıkrıbı vod. Yəhyee I'sayne vuk'lelqa qadıyn gırgın otk'un deş. Mang'vee mane kitabee I'see haguyn yighille əlaamat otk'un. Mane əlaamatbışed I'sa Masixh ıxhay hagva.

Yəhyee mane kitabee inekke geed I'see yuşan hı'iyınbı otk'un. Yəhyee otk'unne karbişin geedınbı I'see k'anene telebabışis yuşan hı'iyınbı vod.

I'sa dyunyelqa Allahın Cuvab xhinne qarı

¹ Ts'etta Cuvab ıxha.

Cuvab Allahıka sacıgee ıxha.

Cuvabcad Allah ıxha.

² Man Cuvab ts'ettacad Allahıka ıxha.

³ Gırgın kar

Mançile ğana itxhın,
itxhınne karbişin

nencad Man dena itxhın deş.

⁴ I'mı'r Mançeeniy vob,

mane ı'mı'rınıb insanaaşis Nurniy hele.

⁵ Nurun miç'axiyvalee işixniy gyayhe,
man miç'axiyvalisse höğəs əxə deş.

⁶ Allahee Yəhye donana insan g'ıxele. ⁷ Mana şahad xhinne qarı, Nurune hək'ee yuşan ha'asva, gırgıng'veeyib mang'ule ğana inyam he'ecenva. ⁸ Mana vuc Nur deş ıxha, Nurune hək'ee yuşan ha'as qarı.

⁹ Hək'en Nur dyunyelqa qadı.

Mane Nuren gırgıne insanaaşılqa işixniy gyayhe.

¹⁰ Nurun in dyunye itxhın.

Man Nur ine dyunyelqa qadeeyid,
ine dyunyeyk'le Man qıvaats'a deş.

¹¹ Mana Cunbışisqar qareene,
manbışe Mana k'ane qı'ı deş.

¹² Mana k'ane qı'ıyne gırgınbışis,
Mang'une doyuqlqa inyam hı'iynbışis,
Manbışis Mang'vee Allahın uşaxar vuxhes
vəvxüy huvu.

¹³ Manbı insanıke,
insanne xuruşuke
vuxhaynbı deş vob.
Manbı Allahıke vuxhaynbı vob.

¹⁴ Cuvabıke İnsan qıxha,
Mang'un xav yişde yı'q'nee ıxha.

Şak'le Mang'un Nur g'acuyn,
Mane vorne-deşde Dıxes Dekkee man Nur
huvu.

Mana Dix hək'ene yugvalin gyatsts'ı ıxha.

¹⁵ Yəhyee Mang'une hək'ee axtıda yuşan ha'a
ıxha:

– Zı Mang'une hək'ee eyhe ıxha: «Zale qiyğa Qalesda, zaler ögeə ıxha. Mançıl-allar Mana zaler xərna vor».

¹⁶ Yişde gırğing'vee, Mang'une g'ıdyabat'ane yugvalil-alla

çiçiçad qihna xayir-düəbı alyaat'u.

¹⁷ Q'aanun Mısayle ğana huvu,

hək'ena yugvallab I'sa Masixhıle* ğana qabı.

¹⁸ Allah neng'uk'lecar, mısacar g'acu deş.

Mana saccu şak'le vorne-deşde Cune Dixee hagu.

Mana Dix Dekkine yik'eesnee vor.

*Xhineeqa k'yooq'ane Yəhyeyna I'sayne
hək'eena şahaadat*

¹⁹ İna Yəhyeyna I'sayne hək'eena şahaadat vobna. Yahudeeşine ç'ak'ınbışe Yəhyeyke

«Ğu vuşuneva?» qidghın ha'asdemeə

İyerusalimğançe kaahinariy Leviyke g'abıynbı† mang'une k'anyaqa g'uxoole. ²⁰ Mane gahıl

Yəhyee manbışike dyugul hidi'ı, qotkun uvhuyn:

– Zı Masixh deş vorna.

²¹ Manbışe Yəhyeyke qiyghının:

* **1:17** 1:17 Masixh: man cuvab «q'ış qadğuna» eyhen vodun. Avaala İzrailil məxdın ədat ıxha, kaahinaaşine, paççahaaşineyiy peyğambaraaşine vuk'lelqa q'ış qadağva ıxha. Man q'öd'esin I'sayn do Allahee Mana g'əyxı'nava eyhen vod. İzrailiybışik'le peyğambaraaşə uvhuynbı ats'a ıxhal-alla, manbışe Masixh qarı cun millet duşmanaaşike g'attixhan hı'ı, dyunyeys xəbvalla hav'uy gozet ha'a ıxha. † **1:19** 1:19 Leviyke g'abıynbı: İzrailiyne yits'ıq'vəne (12) nasılən sabı vooxhe. Allahee manbı Cune Xaa kaahinaaşis kumag he'ecenva g'əvxü.

- Manke ğu vuşune vor? Deşxhee İlyas peyğambarne?

Yəhyee, «De'eş, zı mana deş vornava» eyhe.

- Manke ğu Mısee eyhena peyğambarne?

Yəhyee «De'eşva» eyhe.

²² - Manke ğu vuşune? Şi g'axuvuyınbışik'le şi hucoovana eyhe? Ğu yiğne hək'ee şas hucoona yuşan ha'as?

²³ Yəhyee manbışis alidghınıy qele:

- Yeşaya peyğambaree in yizde hək'ee uvhu:
«„Rəbbis yəq qopku qee'eva“

Zı sahree ts'ir haa'ang'un ses vod.»

²⁴ G'axuvuyınbı fariseyaaşınbı[‡] vuxha.
²⁵ Manbışe Yəhyeyke qiyghanan:

- Ğu Masıxhır deşxhee, İlyasır deşxhee, qalesda peyğambarır deşxhee, nya'a ğu xhineeqa k'yooq'u, gicərxı'ybı alyaat'a'a?

²⁶ Yəhyee manbışis inəxdın alidghınıy qele:

- Zı xhinekacad gicərxı'iy alyaat'a'a. Vuşdeme yı'q'nee Sa vor, şok'le dyats'ana, ²⁷ Mana zale qiyğa qalesda vor. Zı Mang'une çarıxbışın baāğarid aaqas kara idyayle.

²⁸ İn yuşan ha'an gırgın kar, İordanne damayne şene aq'val, Bet-Anyee ıxha. Maab Yəhyee xhineeqa k'yooq'u, gicərxı'ybı alyaat'a'a ıxha.

Allahna Urg

²⁹ Qınne yiğil Yəhyeyk'le I'sa cune suralqana qöo g'acu, eyhen:

[‡] **1:24** 1:24 Fariseyar: Manbı I'sayne gahılın dındarar vuxha. Manbışik'le Allahna Q'aanun yugba vaats'a vuxhal-alla, manbı milletın ç'ak'ınbı vuxha.

- Dyunyeyna bınah Culqa alyapt'asda Allahna UrgŞ haane! ³⁰ Zı Mang'une hək'eeniy eyhe: «Zale qiyğa qöona zaler xərna vor, Mana zaler ögee ıxhal-alla». ³¹ Zak'ler Mana ıxhay ats'a deşdiy. Mana İzrailyne milletık'le qıvaats'ecenva, zı insanar xhineeqa k'yooq'u gicəpxı'ybınıy alyaat'a'as qarı.

³² Yəhyee I'sayne hək'ee şahaadatiyvalla hav'u, eyhen:

- Zak'le, Allahın Rı'h xəənçe qı'nerke xhinne qadı, Mang'ulqa gixu, axva g'acuyn. ³³ Zak'ler Mana ıxhay ats'a deşdiy. Zı xhineeqa k'yooq'u gicəpxı'yıbı alyaat'as G'axuvuyng'vee Vucee zak'le uvhu: «Rı'h şavulqayıy gexa, Mang'ulyud axu vak'le g'acveene, ats'axhxhe, Muq'addasne Rı'hı'ka gicəpxı'yıbı alyaat'a'ana Mana vor». ³⁴ Zak'led man g'acu «Allahna Dix Mana vorva» şahaadat hav'u.

I'sayn ts'eppiyn telebabı

³⁵ Qinne yiğil Yəhye meer cune q'öne telebayka ulyorzuliy. ³⁶ I'sa yəqqı'le i'lgəəmee, Yəhye Mang'uqa ilyakkı, eyhen:

- Allahna Urg haane!

³⁷ Mane q'öne telebayk'le, man eyhen g'ayxhı, I'sayqa qihna avayk'an. ³⁸ I'sayk'le manbı Cuqab qihna qöo g'avcu, qiyghanan:

- Şos hucoona ıkkın?

Manbışe I'sayke qiyghanan:

Ş **1:29** 1:29 Allahna Urg: Peesax bayram ixhesnang'a, cühüt'yaşe sa seniyn urgbınıy q'urbanna allya'anbı. Mane q'urbanbışe Allahee g'attıvxhan hav'u vuxhay yik'el qalya'a ıxha.

- Ravvi, Ğu nyaane axva?

(Ravvi mə'əllim eyhen vodun.) ³⁹ I'see man-bışik'le eyhen:

- Zaqab qihna qudoora, şok'lecad g'acesın.

Manbıb hapk'ın Mana nyaayiy axvava ilyaakanbı. Manke sə'ət yoq'uble vuxha. Mane yığıl manbı exhalqamee Mang'usne giviy'ar.

⁴⁰ Yəhyee eyhenbı g'ayxhı, I'sayne qihna apk'ınne q'öng'una sa Andrey ıxha. Mana Şimon-Pyoturna çoc eyxhe ıxha. ⁴¹ Qiyğa mang'vee cuna çoc Şimon t'abal hı'ı, «Şak'le Masixh avaykınava» eyhe. (Masixh g'əyxı'nava, q'ış qadğunava eyhen vodun.)

⁴² Andreyee Şimon I'sayne k'anyaqa ıkkekka. I'sa Şimonuqa ilyakkı, eyhen:

- Ğu Yuhanna dix Şimonur, yic vak'le g'iyniyke şaqa Kefa eyhes.

(Kefa ganz eyhen vodun. Ganzıd yunanne mizel Pyotur eyhen vodun.)

⁴³ Qinne yığıl I'says Galileyeeqa ı'qqəs ikkiykan. Mang'vee Filipp t'abal hı'ı, «Zaqar qihna qorava» eyhe. ⁴⁴ Filippır Andreyiy Pyotur xhinne Bet-Tsayda eyhene şahareençe eyxhe.

⁴⁵ Filippeeyir Natanael t'abal hı'ı, mang'uk'le uvhuyn:

- Şak'le Mısayne Q'aanune ork'unna, peyğambaraaşer uvhuna İnsan, Yusufna dix Nazaretğançena I'sa aveykı.

⁴⁶ Natanaelee eyhen:

- Nazaretğançe yugun kar qığeç'eye?

Filippeeme mang'uk'le eyhen:

- Arı ğucar ilekke.

⁴⁷ I'sayk'le Natanael Cune suralqana qöö g'acu, eyhen:

- İna hək'erar yik'ee bicvalla deşda İzrailyğançenavur.

⁴⁸ Natanaelee Mang'uk'le eyhen:

- Vak'le zı nənçena ats'a?

I'see mang'us inəxdın alidghınıy qele:

- Filippee ğu qot'alassecar, Zak'le ğu inciliyne yivek avurniy g'acu.

⁴⁹ Natanaelee Mang'uk'le eyhen:

- Mə'əllim, Ğu hək'erar Allahna Dixır*, İzrailynar Paççahır!

⁵⁰ I'see eyhen:

- Zak'le ğu inciliyne yivek avur g'acuva, uvhuvane ğu Zas inyam hı'ı? Vak'le mançiled ç'ak'ın karbı g'aces. ⁵¹ Zı şok'le hək'edacad eyhe, xəybı q'öna qeedaxhe, Allahın malaaikar İnsanne Dixesqa† gəə-ı'lqəə şok'le g'aces.

2

I'see xhyan çaxırelqa sak'al ha'a

* **1:49** 1:49 Allahna Dix: Avaala Allahna dixva, İzrailyne paççahaaşik'le eyhe ıxha (Davud, Sıleyman). Sayid manva insannar g'attivxhan haa'asva qalesde paççah Masixhık'le eyhe ıxha. Natanaelee I'sa Allahna Dixva eyheng'a, Mana Allahee g'əyxı'na, Allahus nekke k'anena vorva hagvasdemee eyhe. † **1:51** 1:51 İnsanna Dix: I'see geedne nəqqee Cuk'le İnsanna Dixva uvhu. Məxür Daniyal peyğambaree qalesde Paççah Masixhık'le eyhe. Yəhye peyğambarık'le malaaikar gəə-ı'lqəən nyak' ögilycadniy g'acu. Mane cigayk'le mang'vee Allahın Xavva uvhu. I'says Vuc Allahın Xav xhinee vorva eyhes ıkkın.

¹ Mançine xhebıd'esde yiğıl Galileyayne Kana eyhene şaharee davatbı eyxhe. I'sayna yedir maa yeexhe. ² I'sayka sacigee Cun telebabıb davatbışeeqa qopt'ul vooxhe. ³ Məxüd eyxhe otxhan-ulyoğane gahıl çaxır g'aat'an. I'sayne yedee Mang'uk'le eyhen:

– Manbışıqa çaxır axu deş.

⁴ I'see eyhen:

– Yed, mançike şas hucoone? Yızda gah qabı deş.

⁵ I'sayne yedee nukaraaşik'le eyhen:

– Mang'vee şok'le hucooyiy uvhu, şu man he'e.

⁶ K'anya'ad Yahudeeşe gicəpxı'ybı alyaat'an g'ayeyke hı'iyın yixhille xədn g'ab eyxhe. Mane g'abbışde sançeeqa molyts'al-vəşşe g'alle (80-120) litra xhyanın əə eyxhe. ⁷ I'see nukaraaşik'le eyhen:

– Man g'abbı xhinen gyatsts'e'e.

Manbışe g'abbı ghalelqamee gyats'a'anbı.

⁸ Mang'vee nukaraaşik'le meed eyhen:

– Həşdiyle sık'ının alyaat'u, tamadaysqa ikkee.

Manbışed ikkekkan. ⁹ Tamadar çaxırelqa sak'al hı'iyne xhinene dadıqa ilyakkana. Mang'uk'le man neñçe adıvacad ats'a deşdiy. Man saccu xhyan alyaat'uyne nukaraaşik'leniy ats'a. Tamadee tsuma qort'ul eyhen:

¹⁰ – Gırğıng'vee ts'etta yugun çaxırxhe helen. Qiyğa mihmanar yugba qeepxamee, pısnxhe çaxır qadayle. Ğumee yugun çaxır həşdilqamee havacıyn.

11 I'see Galileyayne Kana şaharee man ts'ettiyn əlaamat hagu, Cuna axtıvalla haagva. Telebabışed Mang'ulqa inyam ha'a. 12 Mançile qiyğa Mana yedikayiy çocaaşika, telebabışika sacigee Kefernahumqa ark'in, sa-q'ölle yiğna maa axva.

I'see kar massa helenbı Allahne Xaane hiqiy-allançe g'ee'ebaşenbı

13 Yahudeeşin Peesax* bayram k'ane qexhemeə, I'sa İyerusalımqa ayk'an. 14 Mang'uk'le Allahne Xaane hiqiy-alla boğabı, vəq'əbı, qı'nerker massa helenbıyiy pılbı badal haa'anbı g'ooce. 15 Mang'vee bağaaşike çümky hav'u, maabın gırgınbı cone vəq'əbışikayiy boğabışika sacigee Allahne Xaane hiqiy-allançe g'ee'ebaşenbı. Pılbı badal ha'anbışınıd iskambı alytik'al hı'ı, pılbı ç'iyelqa ot'al ha'a. 16 Qı'nerker massa helenbışik'led eyhen:

– Manbı inençe aleet'e, Yizde Dekkın Xav bazarılqa sak'al hıma'a.

17 Mang'une telebabışde yik'el Muq'addasne kitabee otk'unin qadayle: «Zas Yiğın Xav geed ıkkən. Mane ikkiykınıyn Zı gyoxhxhan ha'a».

18 Manke Yahudeeşine ç'ak'inbişe Mang'uke qiyghanan:

– Vasse in karbı ha'as əxəva, Vasse nene əlaamatıka hagvas əxəyee?

19 I'see manbışis inəxdın alidghınıy qele:

* **2:13** 2:13 Peesax: Allah qıdet'u ilğəç'uva alğayhen bayram. Man bayramnang'a, cühüt'yaaşə co Allahee nəxübiy Mısa peyğambarıleğana Misirğançe g'attivxhan hav'iy yik'el qalya'a. Man bayram nişil-allayiy alğayheva, nəxüdiy alğahas ıkkənva, Mısa peyğambarne q'öd'esde kitabee otk'un (11-12).

– Şu in Allahın Xav hı'ğəkkar he'e, Zımee man xhebne yiğee q'omançe alya'asın.

²⁰ Yahudeeşine ç'ak'ınbışe Mang'une cuvabıs eyhen:

– İn Allahın Xav yoq'ts'ale yixhne (46) senee ali'ı, Ğu man xhebne yiğee alya'asvane eyhe?

²¹ I'see, Allahın Xav eyheng'a, Cun tanva eyhe ixha. ²² Qiyğa, I'sa hapt'ıynbışde yı'q'neençe üç'ür qıxhane gahıl, telebabışıs Mang'un man cuvab yik'el qayle. Manbışe manke Muq'addasne Otk'unıysiy I'see uvhuayne cuvabıs inyam ha'a.

I'sayna Nikodimkana gaf

²³ I'sa Peesaxın bayramnang'a, İyerusalim haguyn əlaamatbı g'acuyne gellesde insanaşe Mang'ulqa inyam ha'a. ²⁴ I'sayk'le gırgıncab insanar yugba vaats'ava, Mang'vee manbışılqa yı'q' qıyzaran deşdiy. ²⁵ Mang'us, nenemecad insanne hək'ee ats'a ixhes ikkanmee, Mang'vee şavuk'lemecad mane insanne hək'ee yuşan he'eva eyhen deşdiy. Mang'uk'le Cuk'lecad insanaaşine yik'eençe ı'lğəəmbı ats'a ixha.

3

¹ Fariseyaaşine* yı'q'nee sa Nikodim donana insan eyxhe. Mana Yahudeeşine ç'ak'ınbışda sa eyxhe. ² Mana xəmdə I'saysqa arı, eyhen:

– Mə'əllim, şak'le ats'an Ğu Allahne k'anençe qarına sa mə'əllim vor. Şavussecad Vasse hagvas əxən əlaamatbı hagvas əxə deş. Allah Vaka

* **3:1** 3:1 Fariseyar: Manbı I'sayne gahılın dındarar vuxha. Manbışik'le Allahna Q'aanun yugba vaats'a vuxhal-alla, manbı milletın ç'ak'ınbı vuxha.

dexhanaxhiy, Vasse məxdın əlaamatı hagvas əxəs deşdiy.

³ I'see mang'us inəxdın alidghınıy qele:

– Zı vak'le hək'en eyhe, sa insan dyunyeelqa meer qıdyareene, Allahna Paçcahiyvalla g'avces vəəxəs deş.

⁴ Nikodimee Mang'uke qiyghanan:

– Q'əs qıxhane insanısse nəxı'r meer yedike ixhes əxəyiy? Mang'usse yedine vuxhneeqa k'iç'u, meer yedike ixhes əxəyee?

⁵ I'see inəxdın alidghınıy qele:

– Zı vak'le hək'en eyhe, xhinekeyiy Allahne Rı'hı'ke dexhayng'usse Allahne Paçcahiyvaleeqa ikkeç'es əxəs deş. ⁶ Tanıke ıxhana tan eyxhe, Rı'hı'ke ıxhanar rı'h. ⁷ Ğu mançile matmexhe: şu meeb dyunyeelqa qavales vukkan. ⁸ Mıts† çis vukkanne cıgee aa'a. Vak'le mançin ses g'ayxheeyid, nənçe qabı nyaqa apk'iniy ats'a deş. Həməxürır Rı'hı'ke ıxhane insanıqa eyxhe.

⁹ Nikodimee qiyghan:

– Man karbı nəxüdnə ixhes?

¹⁰ I'see mang'us inəxdın cuvab qele:

– Ğu İzrailyna mə'əllim vor. Man karbı vak'le ats'a dişde? ¹¹ Zı vak'le hək'en eyhe, şı şak'le ats'an eyhe, g'acuynçusub şahaadat haa'a, şume yişda şahaadat şos k'ane qaa'a deş. ¹² Zı şos ç'iyelyne karbışike yuşan ha'amee, şu mançilqa inyam ha'a deş, xəybışəene karbışike yuşan ha'axhee, şu inyam ha'ayee?

† **3:8** 3:8 Mıts: ine cuvabıqa yunanne mizel (in kitab otk'unne mizel) q'öble mə'na vob: «mıts» sayid «rı'h».

13 İnsanne Duxayle ğayrı vuşucar xəybışeeqa ilqeç'u deş. Xəənçer giç'una Mana vor. 14 Mısee sahree yezake hav'una xoçe ooqa qav'uyın xhinne‡, İnsanna DixırŞ məxür ooqa qa'as ıkkın. 15 Man ixhesın, Mang'ulqa inyam ha'ane ğırgınbışis ğırgıne ğahbışisda ı'mı'r vuxhecenva. 16 Allahıs dyunye manımee ikkiykan, Mang'vee vorna-deşda Cuna sa Dix huvu. Manıd mançıl-alla ha'a, Mang'ulqa inyam ha'an nenbıcab hımabat'acenva, manbışıqa ğırgıne ğahbışisda ı'mı'r vuxhecenva. 17 Allahee dyunye muhaakıma ha'asva deş Dix ğ'axuvu, Mang'vee Dix dyunye ğ'attıxhan ha'asva ğ'axuvu. 18 Mang'ulqa inyam hı'ına muhaakıma ha'as deş. İnyam hıdyı'ınar muhaakıma hı'ınacar, Allahne vorne-deşde Duxalqa inyam hıdı'ınçıl-alla. 19 Dyunyelqa Nur qadı ixheeyid, insanaaşe pısın ha'ava, manbışis miç'axıyvalla Nurule geeb vukkiykan. Mançıl-allab manbı muhaakıma haa'as. 20 Pısın ha'ane ğırgıng'uk'le Nur ğ'ımece eyxhe. Vuçe hı'inbı aq'valqa qığmeç'ecenva, Nurnane suralqa qarayle deş. 21 Qotkuyn ha'aname Nurnane suralqa qarayle, vuçe hı'inbı

‡ 3:14 3:14 Mısee sahree yezake hav'una xoçe ooqa qav'uyın xhinne: I'see Allahee İzrılybı Misırğançe qığav'una ğah yik'el qavalıyaa'a. Manbı sahreenang'a ğıvıyğalanbı Allahıləna haa'a. Mançıl-alla Allahee manbışılqa xoçebı salat'a'a. Maa'ab geeb İzrılybı habat'a. Manke Mısee Allahılqa düə haa'a. Allahee mang'uk'le yezake xoçe hav'u, t'at'alqa qüvxhu, ooqa qee'eva eyhe. Mane xoçeyqa ılyakkına üç'ürra axva ıxha. § 3:14 3:14 İnsanna Dix: I'see geedne nəqqee Cuk'le İnsanna Dixva uvhu. Məxür Daniyal peyğambaree qalesde Paççah Masıxhık'le eyhe. Mana Paççah ğırgıne mıletbışda xərna ixhes.

aq'valqa qığeeç'ecenva Allahnemee hı'ıva.

Yəhyee I'sayne hək'ee eyhe

²² Mañçile qiyğa I'sayiy Cun telebabı Yahu-dayne cigabişeeqa qabayle. I'sa manbişika maa'ar sabara gahna axu, maabınbişis xhineeqa k'yooq'u gicəpxı'ybı alyaat'a'a ıxha. ²³ Yəhyeeyib Salim eyhene şaharne k'anene Aynon eyhene cigee geed xhyanva, gicəpxı'ybı maa'ad alyaat'a'a ıxha. ²⁴ Yəhye manke zindaneeqa arçu deşdiy. ²⁵ Mane gahıl Yəhyeyne telebabışdeyiy sa Yahudiyne əree, gicəpxı'yne hək'eena gaf gyooxha. ²⁶ Telebabı Yəhyeysqa qabı, eyhen:

- Mə'əllim, İordan damayne şene aq'vayl vaka sacigeene, ğu Cune hək'ee şahaadat hav'une İnsanee, həşde Vucee gicəpxı'ybı alyaat'a'a. Gırğınbıb Mang'usqavub abayle!

²⁷ Yəhyee manbişde cuvabıs eyhen:

- İnsanısqa Xəənçe hucooyiy ha'as hassır, mang'usse saccu man ha'as əxə. ²⁸ Şu zı uvhuyne cuvabın şahadar vobınbı: «Zı Masixh deş vorna. Zı Mang'ule ögiyl g'axuvu».

²⁹ İstağ tsumayna vor. Tsumayna hambazme mang'une k'ane ulyorzul, mang'un şadexhen ses g'ayxhı vucur şadexhena. Məxürur zı şadexhe. ³⁰ Həşdiyle Mana axtı qıxhes ıkkın, zıme k'ıl.

³¹ Ooğançe Qarına gırğing'ule xərna vor. Ç'iyene aq'valyna ç'iyena vorna, mana ç'iyene karbişde hək'ee yuşan ha'a. Xəənçe Qarıname gırğing'ule xərna vor. ³² Mang'vee Cuk'le hucooyiy g'acu-g'ayxhı, mañçis şahaadat haa'a, şavaacabıb Mang'una şahaadat k'anyaqacab

qaa'a deş. ³³ Mang'una şahaadat k'anyaqa qaa'ane insanee, Allah qorkunavad peçat giyxən. ³⁴ Allahee G'axuvung'vee, Allahın cuvabxhe hixhar ha'an. Allahee Məxrıng'us Cun Rı'h qidiykkın hele. ³⁵ Dekkıs Dix ikkanva, gırgın kar Mang'une xılyaqa quvu. ³⁶ Duxalqa inyam hı'ına gırgıne gahbışısde ı'mrena ixhes. Duxal k'ırı ilydiyxhing'uk'leme ı'mı'r g'avces deş. Allahna qəlib mang'ul ooğacab vuxhes.

4

I'sayiy Samariyeençena zəiyfa

¹ Fariseyaaşık'le* I'see, Cus Yəhyeyle geeb telebabı sav'u, gicərxı'iybı alyat'a'ava g'ayxhiyn. ² Yic gicərxı'iybı I'see deş, Cune telebabışe alyat'a'a ıxha. ³ I'sayk'le, Cune hək'ee yuşan haa'ava g'ayxhımee, Yahudeyayeençe qığeç'u Galileyeeqa meer ayk'an. ⁴ Mang'una yəq Samariyeençe ı'lğəə vuxha. ⁵ Mana, Yaaq'ubee cune dıxes Yusufus huvuyne cigabışıs k'anene Samariyeyne Sixar eyhene şahareeqa qarayle. ⁶ Yaaq'ubna kahrızıb mane cigabışe vob. Yəqqı'n I'sa ozar hı'ıva, Mana mane kahrızısne giy'ar. Mana yı'q'ı'hiyna gah vuxha.

⁷ Kahrızısqa xhyan alqahasva sa Samariyeençena xhunaşşe ayreele. I'see məng'ı'k'le, «Hucoona ixhes, Zas ulyoğasın xhyan heleva» eyhe.

* **4:1** 4:1 Fariseyar: Manbı I'sayne gahılın dındarar vuxha. Manbışik'le Allahna Q'aanun yugba vaats'a vuxhal-alla, manbı milletın ç'ak'ınbı vuxha.

⁸ Mane gahlı, Mang'un telebabı oxhanasın kar alişşesva şahareeqa apk'ın vooxhe.
⁹ Samariyeəğançena xhunaşşee Mang'uke qiyghanan:

– Ğu Yahudiy vorna, zımee Samariyeençena zəiyfa. Nəxüd Ğu zake xhyan heqqayiy?

(Yahudeeşeyiy Samariyeebişe sana-sang'uka işbı g'ece ıxha deş.†)

¹⁰ I'see məng'ı's inəxdın alidghuniy qele:

– Vak'le Allahna payiy «Zas ulyoğas xhyan heleva» Uvhuna vuşu ıxhay ats'a deş. Vak'le Zı vuşu ıxhay ats'axhayıxhiy, ğucadniy Zake xhyan heqqas. Zınad vas ı'mı'r hoolen xhyanniye heles.

¹¹ Zəiyfee Mang'uk'le eyhen:

– Xərna, Vaqa xhyan alqahasın g'abıd deşin, kahrızıb k'oraba vob. Vas nençene ı'mı'r hoolen xhyan ixhes? ¹² Nya'a Ğu, ina kahrız şas g'alepçiyne yişde dekkaaşına eyxhene Yaaq'ubuler ooqanane vor? Mang'veeyid cune dixbişed, cune çavra-vəq'əynıd inençe xhyan ulyodğı.

¹³ I'see məng'ı's inəxdın alidghuniy qele:

– İne xhineke ulyodğuyng'us meed xhyan ikkiykanan. ¹⁴ Zıme helesde xhineke şavaa ulyodğveene, mang'us sayid xhyan mısacad ikkiykanas deş. Zı huvuyn xhyan mang'une ad

† 4:9 4:9 Yahudeeşeyiy Samariyeebişe sana-sang'uka işbı g'ece ıxha deş: Samariyebiyiy cühüt'yar sana-sang'us k'anen, sa eban millet ıxha. Sa eban milletbid ixheene, manbışik'le sana-sanbı g'umooceniye vooxhe. Cühüt'yaaşee eyhenniye, samariyabişe din badal hı'ı, mançil-allab manbı sana-sang'uka yugba vooxhenbı deşdiy.

gırgıne gahbışıs ı'mı'r hoolene xhyan ı'lqəəne cigalqa sak'alas.

¹⁵ Zəiyfee Mang'uk'le eyhen:

– Xərna, zas məxdın xhyan hele, zas sayid xhyan ıkmıykancen, zınar xhyan alqahasva in-yaqa ayres gimeexhacen.

¹⁶ I'see zəiyfayk'le eyhen:

– Yeera, adamiyır qort'ul, inyaqa qeera.

¹⁷ Zəiyfee Mang'uk'le eyhen:

– Zaqa adamiy deşda.

I'see məng'ı'k'le eyhen:

– «Adamiy deşdava» ğu qotkuda eyhe. ¹⁸ Vaqa xhoyre adamiy ıxha, həşder vaka sa xaa eyxhenar, yiğna adamiy eyxhe deş, ğu man qotkuda eyhe.

¹⁹ Zəiyfee Mang'uk'le eyhen:

– Xərna, zak'le g'ecen Ğu peyğambarır.

²⁰ Yişde dekkaşe ine suval ı'bəədatniy ha'an. Şumee, Yahudeebişe, eyhen, ı'bəədat ha'asın ciga İyerusalim vodun.

²¹ I'see məng'ı'k'le eyhen:

– Zəiyfa, Zal k'ırı alixxhe, məxbına gah qavaales, Yizde Dekkis ı'bəədat ine suvaylid İyerusalimıd ha'as deş. ²² Şu, Samariyeebişe nişismecad ı'bəədat ha'ava şok'le ats'a deş. Şak'leme şı nişisiy ı'bəədat ha'ava, ats'an. Yic, g'attıpxhınıyıd şaken, Yahudeeşiken vod. ²³ Gah qavaalesda, mana qabınab, yik'eençe ı'bəədat ha'anbişe, Dekkis hək'eda Mang'une Rı'hı's sik'ı ı'bəədat ha'as. Dekkeeyib Cus məxüd ı'bəədat ha'anbı t'abal haa'a. ²⁴ Allah Rı'h vorna. Mang'us

ı'bəədat ha'anbışe hək'eda Rı'hı's sik'ı ı'bəədat ha'as ıkkən.

²⁵ Zəiyfee Mang'uk'le eyhen:

– Zak'le ats'an, Masixhva eyhena qales. («Masixh» q'ış Qadğuna eyhen vod.) Mana qarımee, Mang'vee şas gırgın yuşan ha'asın.

²⁶ I'see məng'ı'k'le eyhen:

– Zı Mana vor, vaka yuşan ha'ana.

²⁷ Mane gahıl I'sayn telebabı siviyk'al. Manbışik'le Mana zəiyfayka yuşan ha'a g'acu, mançile mateepxheeyıb, Mang'uke neng'vecad «Hucoona Vas məngı'ke ıkkən?» «Nya'a mane zəiyfayka yuşan ha'ava?» qiyghan deş. ²⁸ Manke zəiyfee xıledın parç ç'iyelqa gıxhxı, şahareeqa qarı, insanaaşik'le eyhen:

²⁹ – Qudoora, zı hı'iyın gırgın zas yuşan hı'ına, İnsan g'ace. Deşxhee, Masixh Mananiyxan vor?

³⁰ İnsanar şahareeñçe qığeerç'ı I'saysqa qavayle. ³¹ Mane gahıl Mang'une telebabışe «Hucoona ixhes, Mə'əllim, sık'ının kar oxhneva» eyhe.

³² I'seeme manbışik'le eyhen:

– Zaqa məxdın otxhuniy vod, şok'le man ats'a deş.

³³ Manke telebabışe sana-sang'uke «Şavamecad Mang'us otxhanan adıyniyxanva?» qiyghan.

³⁴ I'see manbışik'le eyhen:

– Yızın otxhuniy, Zı G'axuvuyng'vee uvhuyn hı'iyiy Mang'una iş bə'əttam hav'uy vodun. ³⁵ Şu «Yoq'ne vuzale qiyşalasınbıva» eyhe. Zıme şok'le eyhen, vuk'ulybı ooqa qı'ı, çolbışıqa

ilyaake, manbı hitxhırd, qiyşalasnı xhinnevud qeetxha! ³⁶ Qivişşalang'vee cuna hək' alyabat'a, mang'vee şagav sa'a. Man şagav gırgıne gahbışıda ı'mı'r alyapt'ıyn insanar vob. Oozunar, qivişşalnar sacıgee şadepxhesınbı. ³⁷ Manke mane işis sik'ı uvhuyn cuvab «Sang'vee oozanaxhe, mansang'veeyib qivişşalnaxheva» qotkun vodun. ³⁸ Zı şu, şu əq'üba idyopxhuniyn, şagav qiyşalas g'axuvu. Məbınbışe əq'üba opxhun, şume manbışe əq'übayka ezuyncın şagav alyaat'u.

Samariyebışe I'salqa inyam ha'a

³⁹ Mane zəıyfee «Mang'vee, zı hı'iyn gırgın işbı zak'le uvhuynbıva» Samariyebışik'le uvhu. Manke mane şaharee vooxhene geebne insanaşe I'salqa inyam ha'a.

⁴⁰ Qiyğa Samariyebı I'sayne k'anyaqa abı, Mang'us miz k'yaa'a, sik'ırra cone k'ane axveceva. Manar maa'ar q'ölle yığna axvana. ⁴¹ I'see eyhenbı g'ayxhı, Mang'ulqa inyam ha'anbı sık'ılbab geeb qeepxha. ⁴² Samariyebışe zəıyfayk'le eyhe ıxha:

– Şi saccu ğu uvhuayne cuvabil-allacad deş Mang'ulqa inyam ha'a. Həşde şak'led g'ayxhiyn, ats'axhxhaynıd hək'erar İna dyunye g'attixhan ha'asda vor.

I'see paççahıs k'anene insanna dix yug qa'a

⁴³ Q'öne yığile, I'sa mançe Galileyayne suralqa ayk'an. ⁴⁴ Mang'vee Vuceedniy uvhu, peyğambarıqa vuc yedike ıxhayne cigabışee hı'rmat voxhena deşva. ⁴⁵ I'sa Galileyeeqa qarımee, Galileyğançenbışe Mana q'abil ha'ana.

Manbışik'le İyerusalim bayramnang'a Mang'vee hı'iyın gırgın kar g'acuyn.

⁴⁶ I'sa xhyan çaxırelqa sak'al hı'iyne Galileyayne Kana eyhene xiveeqa sayır araylena. Kefernahumeene paççahne insanıqa sa dix eyxhe, vucur ik'ar eyxhe. ⁴⁷ Mang'uk'le, I'sa Yahudeyayeence Galileyeeqa arıva g'ayxhımee, mana I'saysqa arı, Mang'us mız k'yaa'a, cong'əə arı, cuna qek'ana dix yug qe'eva.

⁴⁸ I'see mang'uk'le eyhen:

– Şok'le əlaamatbıyiy gorsatmabı g'acesmee, şu inyam ha'as deş.

⁴⁹ Paççahne insanee Mang'uk'le eyhen:

– Xərna, yızda dix qık'asse ayre!

⁵⁰ I'see mang'uk'le eyhen:

– Hoorə, yığna dix axvasda.

Mane insaneeyid I'sayne cuvabilqa inyam hı'ı ayk'anna. ⁵¹ G'ulluxçer mang'une ögilqa abı, yığna dix üç'ür vorva eyheng'a, Mana yəqqəniy vor. ⁵² Mang'vee manbışike «Yızda dix mısane yug qexhe gırğilyva» qiyghan. Manbışe eyhen:

– Sanıxha sə'ət sançıl mang'un gyorxhuniy k'ıl qıxha.

⁵³ Dekkılqa hiyxharan, I'see mane gahılıyniy «Hoorə, yığna dix axvasdava» uvhu.

Manke vuceeyid, cune xaane gırgınbışeb I'salqa inyam ha'a. ⁵⁴ Man I'see Yahudey-eeñçe Galileyeeqa arıyle qiyğa haguyn q'öd'esın əlaamatniy vod.

5

I'see hovuzne k'anena yug qa'a

1 Sabara gah ilğevç'uyle qiyğa, I'sa Yahudeeşine bayramısva İyerusalimqa hayk'an.
 2 İyerusalimeene Vəq'əbişin akkava eyhene cigee, cühüt'yaaşine mizel Bet-Zata donana hovuzniy vobna. Mançine hiqiy-alla xholle oad daxanan dirakbışilin ciganiy vod. 3 Mane cigabişee vuk'aranbı, bı'rq'ı'nıbı, k'aanbiyiy paralic ı'xı'yn geeb insandar g'alyapk'ı vuxha. Manbişe xhinen i'ğiykırıy gozet ha'a ıxha.
 4 [Rəbbin malaaik gahıle-gahılqa avqa giç'u, xhyan i'ğiykar ha'a ıxha. Mane gahıl xhineeqa ts'erra ikkeç'uyng'un gırgın ık'arbi yug qeedaxhe ıxha.]* 5 Maa'ar manbişde k'ane xhebts'ale molyulle (38) senna ık'arna insan ıxha. 6 I'sayk'le mana g'alirxhu g'acu ats'axhşhen, mana ık'arna geeb gahıbvı. I'see mang'uke qiyghanan:

– Yug qixhes ikkannane?

7 Ik'arang'vee Mang'us inəxdın alidghıniy qele:

– Xərna, yizde k'ane, xhyan i'ğiykırmeə, zı xhineeqa k'erçesda insan deşda. Zı xhinesqa hixharasse, merna zale ögee qıxha k'eç'e.

8 I'see mang'uk'le eyhen:

– Oza qıxhe, ğu galirxhuyn karıd alyaat'u, hoora!

9 Mana insan mankecar yug qexhena. Vuc galirxhuyn karıd alyaat'u, ayk'anna.

* 5:4 5:4 İn ciga qiyğiyne aalimaşe hexxı'ı. Manbişis nya'asiy vuk'aranbı hovuzne k'ane galyapk'ıva eyhes ikkiykin.

Man Şabbatın yiğ† eyxhe. ¹⁰ Mançil-allad Yahudeeşine ç'ak'ınbışe yug qıxhayne insanık'le eyhen:

- G'iyna Şabbatın yiğ vod, ğu galirxhuyn kar g'iyna haqqas ıkkan deş.

¹¹ Mane insanee eyhen:

- Zı yug qı'iyne İnsanee, zak'le «Ğu galirxhuyn karıd alyaat'u hoorava» uvhu.

¹² Manbışe qiyghanan:

- Vak'le «Alyapt'ı hoorava» eyhena İnsan vuşuyiy?

¹³ Mang'uk'le Mana vuşu ıxhaycad ats'a deşdiy. I'see mana yug qı'iyne qiyğa, maane insanaaşıl alıkkı ayk'anna. ¹⁴ Sahavule I'see mana insan Allahne Xaasne t'abal hı'ı, eyhen:

- Həşde ğu yug qıxhana. Ğu sayıb bınah hımaa'a, vuk'lelqa mançiled pısın kar qımaylecenva.

¹⁵ Manke mana insan ark'ın, Yahudeeşine ç'ak'ınbışik'le, vuc yug qı'ına İnsan I'sava eyhe.

I'sa Yahudeeşine ç'ak'ınbışika cuvabilqa arı

¹⁶ I'see man Şabbatne yiğıl hı'ıva, Yahudeeşine ç'ak'ınbışe Mang'une vuk'lelqa yiğbı aly'a.

¹⁷ I'seeme manbışik'le eyhen:

- Yizde Dekkee həşde iş g'ooceva, Zınab haa'ana.

† 5:9 5:9 Şabbatın yiğ: Cühüt'yaaşine ülycümün yighud'esın yiğ eyxhe. Q'aanunee man Muq'addasın yiğ Allahıs cura'as ıkkınva otk'un. Mane yiğıl nenacab iş haa'as vukkan deşva otk'un. I'sayne gahılyne dındaraaşee mane yiğıl ha'as dexhesde işbışın ispisok'niy aqqı. Manbı ilyaaka vuxha, gırgınbışe co eyhenbı he'ecenva.

¹⁸ Mançile qiyğa Yahudeeşine ç'ak'ınbışis Mana sık'ırar geer gik'as ikkiykan. Mang'vee Şabbatne yiğil iş hav'uy k'ıldanan xhinnee, Allah'le Cuna Dekva uvhu, Mang'uka Vuc sa aqqı.

¹⁹ I'seeme manbışik'le eyhen:

- Zı şok'le hək'en eyhe, Dixek'le Dekkee hu-cooyiy ha'ava g'ıdecveene, Cuked ğana vuççud ha'as deş. Dekkee hucooyiy ha'a, Dixeeyid man ha'a. ²⁰ Dekkis Dix ıkkınva, Vucee ha'an gırgın kar Mang'uk'le hagvan. Şu ghalybı aaqı aaxvecenva Dekkee Mang'uk'le mançiled ç'ak'ın işbı hagvas. ²¹ Dekkee hapt'ıynbı üç'üb qav'u, manbışis i'mı'r hoolen xhinne, Dixeeyib Cus vukkananbışis i'mı'r hoole. ²² Dekkee vuşucar muhaakima ha'a deş. Mang'vee məhkama Dixelqa g'aleççu, ²³ Dekkis hı'rmat giviyxhena xhinne, Dicesib hı'rmat gyuvxhecenva. Dices hı'rmat givdiyhxeng'vee, Mana g'axuvuyne Dekkisib hı'rmat giviyxhe deş.

²⁴ Zı şok'le hək'en eyhe, Yizde cuvabil k'ırı alix-hxhı, Zı G'axuvuyng'ulqa inyam hı'iyne insanıqa gırgıne gahbışisda i'm'ır vob. Məhring'uqa məhkamad ilyakkas deş. Mana qik'uyke g'attirxhın, üç'ür qıxha. ²⁵ Zı şok'le hək'en eyhe, Allahne Dixen ses hapt'ıynbışik'le g'iyxhena gah qavaalesda, qabıcab vob. Man g'ayxhıynbı üç'üb qeepxhes. ²⁶ Dekkine ab i'mı'r vobnan xhinnee, Dicesib Cune ab i'mı'r Mang'vee hoole. ²⁷ Mana İnsanna Dixva, məhkama hı'iyid Mang'unecad xılyaqa quvu.

²⁸ Mançile ghalybı aaqı imaaxva, məhbına gah qöö vob, nyuq'vnee g'alyapk'ıynbışde

gırgıng'uk'le Mang'un ses g'ayxhes.
²⁹ Nyuq'vneençe qıǵeepç'esınbı, yugvalla
hav'uynbı ı'mrenbı vuxhesva üç'üb qeepxhes.
Pisvalla hav'uynbımee Allahee məhkamee
eyhenbı g'ayxhes üç'üb qeepxhes. ³⁰ Zasse
Zaled-alqa vuççud ha'as əxə deş. Zı Zak'le
Dekkee uvhuyn xhinnee muhaakima haa'a, Zı
alǵavhuyn məhkamad qotkuyn vod. Zı Zas
ıkkanan deş ha'a, Zı G'axuvuyng'vee uvhuyn
ha'a.

*I'see Vucee eyhene karbışda qopkuvalla
haagva*

³¹ – Zı Yizdecab hək'ee şahaadat haa'anaxhiy,
Yizda şahaadat qopkuna vuxhes deşdiy. ³² Yizde
hək'ee şahaadat haa'ana Merna vor. Yizde
hək'ee haa'ana mana şahaadat qopkuna vuxhay
Zak'le ats'an. ³³ Şu Yəhyeyne k'anyaqa insa-
nar g'axuvu, mang'veeyib qopkuna şahaadat
hav'u. ³⁴ Zas insanna şahaadat vukkanıb
deş, şu g'attivxh necenva Zı man şok'le eyhe.
³⁵ Yəhye gyopxhannayiy işix helena çirax vuxha.
Şos sabara gahna mançine işiǵee şadepxhes
vukkiykın.

³⁶ Yizde hək'ee sayib şahaadat vob. Mana
şahaadat Yəhyeyne şahaadatıleb ooqana vob.
Zı Dekkee Zak'le uvhuyn işbı ha'a. Mane
işbışed Yizde hək'ee şahaadat haa'a Dekkee Zı
g'axuvuva. ³⁷ Zı g'axuvuyne Dekkeyib Yizde
hək'ee şahaadat haa'a. Şok'le mısacad Mang'un
sesid g'ayxhı deş, Mang'un aq'vad g'acu deş.
³⁸ Mang'un cuvabıd vuşde yik'bışee axva deş,
Mang'vee G'axuvuyng'ulqa şu inyam hidya'ava.

³⁹ Şos Muq'addasın Otk'unıy bı xə t qeedaxhe. Şosqa həməxüd qöö, mançile ğana şu gırgıne gahbışıde ı'mrenbıme vuxhes. Yic, Mançınıb Yizde hək'ee şahaadat haa'a. ⁴⁰ Şosmee gırgıne gahbışıde ı'mrenbı vuxhesdemee Zasqa qavaales vukkan deş.

⁴¹ İnsanaaşine axtı qı'ılqa, Zı axucar deş. ⁴² Zak'le şu vaats'anbı, vuşde yik'ee Allah ikkiykınıy deşin. ⁴³ Zı Yizde Dekkine doyu le qareeyir, şu Zı k'ane qa'a deş. Sa merna cune doyu le qareene, şos mana ikkiykanasda. ⁴⁴ Şos sana-sang'vee şu axtı qav'u vukkan. Vorne sa Al-lahee şu axtı qav'iy şu t'abalcab ha'a deş. Məxüd, şosse nəxüd inyam ha'as əxəyee? ⁴⁵ Şosqa həməxüd qımaylecen, Zı Dekkine ögil şolqa taxsirniyxan gıxhxhes. Şolqa taxsir gıxhxhesda, şu umud haa'ana Mısa vorna. ⁴⁶ Şu Mısal inyam hı'ıynxhiy, Zalid ha'asınniy. Mang'veeyid Yizde hək'ee otk'unınniy. ⁴⁷ Şu Mısee otk'unıñılqad inyam hidya'axhee, Zı eyhençılqa nəxüd inyam ha'aye?

6

I'see xəppa insanar ats'yaa'a

¹ Mançile qiyğa I'sa Galileyne (Tiberiyayne) eyhene golyune şene aq'valqa ilğec'e. ² Mang'vee vuk'aranbışik'le haguyn əlaamatbı g'acu, Mang'uqab qihna geeb insanar qöö vuxha.

³ I'sa suvalqa ilqeç'u, Cune telebabışika giy'ar.

⁴ Yahudeeşin Peesax* bayram k'ane qexhe ıxha.

⁵ I'see vuk'ul ooqa qav'umee, Cusqa geeb insa-nar qöö g'avcu, Filippik'le eyhen:

– İne insanaaşe oxhanasın gıney, nençene şi alişşes?

⁶ I'see manva Filipp siliys ı'xəsdemeevacad uvhu, deşxheene Mang'uk'le Vucee ha'asın ögilycad ats'a ıxha. ⁷ Filippee alidghınıy qele:

– Manbışde gırgıng'vee sa ghaledın gıney oxhnecenva, q'öd vəş (200) dinarisın† gıneyıd alişvee, g'idiyxhar!

⁸ Telebabışde sang'vee Şimon-Pyoturne çocce Andreyee I'sayk'le eyhen:

⁹ – İnyaa'ar xhoble xhıt'ayna gıneynanayıy q'ölle baluğnana sa gade vor. Nya'a, inimeene insanıs man giyxharee?

¹⁰ I'see eyhen:

– Millet gyu'ar he'e.

Maa'ab geeb ok' vuxhayke, insanar çilycab giviy'ar. Maa'ar xhod aazırılqa (5 000) ələəna adamiycar eyxhe. ¹¹ I'see maadın gıneybı alyaat'u, Allahıs şukur haa'a. Sahavuled maane insanaaşıs man gıney bit'al ha'a. Gırgıng'vee cus nimeeniy ikkan manimeenıd alyaat'a ıxha.

I'see baluğaaşıkıd mancad ha'a. ¹² Gırgınbı

* **6:4** 6:4 Peesax: Allah qıdet'u ilqeç'uva alğayhen bayram. Man bayramnang'a, cühüt'yaşe co Allahee nəxübiy Mısa peyğambarıleğana Misirğançe g'attivxhan hav'iy yik'el qalya'a. Man bayram nişil-allayıy alğayheva, nəxüdiy alğahas ikkanva, Mısa peyğambarne q'öd'esde kitabee otk'un (11-12). † **6:7** 6:7 Dinar: nuk'rayke hı'ıyn pıl. Sa dinar sa yiğisde işis hoole vuxha.

otxhun avts'uyle qiyğa, I'see Cune telebabışik'le eyhen:

- Hexxada axuyn gırgın se'e, vuççud xarab mexhecen.

¹³ Manbışe, insanaaşine ögiyle xhone xhıt'ayne gıneyke otxhun hexxada axuyn sı'ımee, yits'ıq'vəble (12) ghalılqamee gyavts'una ç'emç'e vooxhe. ¹⁴ Mane gahıl I'see haguyn əlaamat g'acuyne insanaaşe eyhen:

- Hək'erar dyunyelqa qalesda peyğambar İna vor.

¹⁵ I'sayk'le insanar abı, Cuke gucuncar paççah ha'asva ats'axhhen. Mançıl-allar Mana Vuccar suvalqa ayk'an.

I'sa xhinel iykar

¹⁶ Exha qıxhamee, I'sayn telebabı golyusqa geepç'ı, ¹⁷ lotk'eeqa giviy'ar. Manbı golene şene aq'valyne Kefernahumqa vüqqə vuxha. Miç'axıd qıxha eyxhe, I'sa qarı eyxhe deş.

¹⁸ İt'umna mıts aa vuxhayke, goleedin xhyan ı'ğiykar eyxhe. ¹⁹ Manbı lotk'ee yoq'ulle-xholle kilometırmee apk'iniyle qiyğa, g'ecen I'sa xhinel iykar-iykar cone lotk'aysqana vor qöö. Mançile telebabı qəvəyq'ənanbı.

²⁰ I'see manbışik'le eyhen:

- Qı'məəq'ən, Zı vorna.

²¹ Manbışis Mana lotk'eeqa alyart'as ıkkıykan. Ul aaqı gyapxasse, manbı xhinene mıgıleqqa, cos ikkanne cigeeqa qabı hipxhıriynbı.

I'mı'r hoolen gıney

²² Qinne yiğil golyune şene surak axuyne milletis, maa saccu sa lotk'a ıxhay yik'el

qayle. Manbışik'le I'sa mane lotk'eeqa Cune telebabışika gyudyu'urvar, telebabı cocab apk'invab ats'anniy. ²³ Yişde Xəring'vee I'see şukur hav'uyle qiyğa gıney otxhunne cigayne k'anyaqa Tiberiya şahareençe medın lotk'abı qadayle. ²⁴ İnsanaaşik'le I'sayiy Cun telebabıb maa'ab g'idevcumee, lotk'abişeeqa gyuv'ur I'sa t'abal haa'asva Kefernahumqa avayk'an. ²⁵ Golyune şene aq'val manbışik'le I'sa aveykımee, qiyghanan:

- Mə'əllim, Ğu inyaqa mısane qarı?

²⁶ I'see manbışis inəxdın alidghınıy qele:

- Zı şok'le hək'en eyhe, şu Zı əlaamatbı haguva deş, avts'esınmeen gıney otxhunva t'abal ha'a. ²⁷ Sık'ınne gahile qı'çı' əlyhəəsde otxhuniyna hımaa'a. Gırgıne gahbışis ı'mı'r hevlesde otxhuniyna hee'e. Man şos İnsanne Dixee‡ heles. Mang'ul Dekkın Allahın peçat vod.

²⁸ Manbışe I'sayke qiyghanan:

- Allahıs ıkkanan işbı g'acesdemee, şı hucoona ha'as?

²⁹ I'see eyhen:

- Allahıs vukkanna iş ina vob: Mang'vee G'axuvuyng'ulqa inyam he'e.

³⁰ Manbışe I'sayk'le eyhen:

- Vasse nəxdın əlaamat hagvas əxəyee, şı mançıqa ilyaakı Valqa inyam ha'as? Vasse hucoo ha'as əxəyee? ³¹ Yişde dekkaaşe sahree

‡ 6:27 6:27 İnsanna Dix: I'see geedne nəqqee Cuk'le İnsanna Dixva uvhu. Məxür Daniyal peyğambaree qalesde Paççah Masıxhık'le eyhe. Mana Paççah gırgıne milletbışda xərna ixhes.

manna[§] opxhun, mançine hək'ee Muq'addasne Otk'unee inəxüd otk'un vod: «*Manbışis oxhanas xəybışeençe gıney huvu*»*.

³² I'see manbışik'le eyhen:

- Zı şok'le hək'en eyhe, şos xəənçe gıney huvuna Mısa deşdiy vor. Xəənçe şos hək'en gıney həşde helena Yızda Dek vor. ³³ Xəənçe qadıyn Allahın gıney dyunyeyıs ı'mı'r hoolen vod.

³⁴ Manbışe Mang'uk'le eyhen:

- Xərna, Ğu şas hammaşe man gıney hele.

³⁵ I'see manbışik'le eyhen:

- I'mren gıney Zı vorna. Zasqa arına mısacar mıs qıxhes deş, Zalqa inyam hı'iyng'unud mısacad ghal qeqvas deş. ³⁶ Zı şok'le ögee uvhiyn xhinnee, şok'le Zı həşde g'acveeyir, şu inyam ha'a deş. ³⁷ Dekkee Zas huvuyın gırgın insanar Zasqa ables. Zasqa abıynbıb, Zı mısacab g'ee'epşes deş. ³⁸ Zı, Zas ıkkanan ha'as deş, Zı G'axuvuyng'us ıkkanan ha'as xəənçe qarı.

³⁹ Zı G'axuvuyng'us ıkkanan, Zasqa quvuyne insanaaşına, Zı nenacar agval hıma'acen, nekke qiyğiyne yiğilyıb Zı manbı üç'üb qee'ecen.

⁴⁰ Yızde Dekkıs ıkkanan, Dix g'acu inyam hı'iyne gırgıng'uqa gırgıne gahbışisda ı'mı'r vuxhecen. Zınab manbı nekke qiyğiyne yiğil üç'üb qee'ecen.

⁴¹ Maane Yahudeeşine ç'ak'ınbışe I'sayne cuvabıke «Zı xəənçe qadıyn gıney vodva» əəq'ənbı. ⁴² Manbışe eyhen:

§ 6:31 6:31 manna: Mısa peyğambarne gahıl, Allahee man otxhuniy İzrailybışis sahree gıney xhinnee huvu. * 6:31 6:31 İnəxüd Zaburee otk'un (77:24, 104:40).

– Nya'a, Mana Yusufna dix I'sa dişee? Şak'le Mang'una dekkır yedir vaats'anbı! Nəxüd mançile qiyğa Mang'usse eyhes əxəyee «Zı xəənçe qarına vorva»?

⁴³ I'see manbışis inəxdın alidghınıy qele:

– I'məəq'ə. ⁴⁴ Zı g'axuvuyne Dekkee, insan Zasqa ts'its'de'eene, mane insanısse Zasqa ayres əxəs deş. Zasqa arinamee, Zı nekke qiyğiyne yığıl üç'ür qa'as. ⁴⁵ Peyğambaraaşine kitabbişee otk'un vod: «*Manbışde gırgıng'us Allahee xət qa'as*»†. Dekkıke g'ayxhı, xət qepx-haynbı gırgınbı Zasqa abayle. ⁴⁶ Allahısse Qarıng'ule ğayrı, menne şavuk'lecar Dek g'acu deş. Dek saccu Mang'uk'le g'acu. ⁴⁷ Zı şok'le hək'en eyhe, inyam hı'iyne insanıqa gırgıne gah-bışısdı ı'mı'r vuxhes. ⁴⁸ I'mren gıney Zı vorna. ⁴⁹ Vuşde dekkaaşe sahree manna opxhuneeyib, hapt'ıynbı. ⁵⁰ İnmeə xəənçe qadıyn məxdın gıney vod, mançike otXHunna insan mısacar qik'as deş. ⁵¹ Xəənçe qadıyn ı'mı'r hoolen gıney Zı vorna. Şavaamecad ine gıneyke otXHunee, gırgıne gahbışısdı ı'mrena ixhes. Dyunyeyne ı'mrenemee helesın gıney Yızın tan vodun.

⁵² Manke Yahudeeşin ç'ak'ınbı cuvabılqa abayle:

– Şi oxh necenva, Mang'usse nəxüd Cun tan şas heles əxəyee?

⁵³ I'see manbışik'le eyhen:

– Zı şok'le hək'en eyhe, şu İnsanne Duxayne tanıke idyotxhun, ebıke ulydyodğvee, vuşde ab

† 6:45 6:45 İnəxüd Yeşaya peyğambarne kitabee otk'un (54:13).

ı'mı'r vuxhes deş. ⁵⁴ Yizde çurunuke otxhun, ebake ulyodğuyng'uqa gırgıne gahbıışıda ı'mı'r vuxhes. Zı məxrına nekke qiyğiyne yığıl üç'ür qa'as, ⁵⁵ Yızın tan hək'en otxhuniyva, Yızda ebıb hək'en ulyodğuyva. ⁵⁶ Yizde tanıke otxhun, ebake ulyodğuna Yizde ar axva, Zınar mang'une ar axva. ⁵⁷ Üç'ürne Dekkee Zı g'axuvu. Dekkeeyib Zas ı'mı'r huvu. Məxbıb Zı, Zı orxhuniyng'us ı'mı'r hevles. ⁵⁸ İn gıney xəənçe qadıyn vod. Man otxhuning'uqame gırgıne gahbıışıda ı'mı'r vuxhes. İn gıney vuşde dekkaaşe otxhuniyn xhinnen deş vod. Manbışe man otxhuneeyid, hapt'ıynbı.

⁵⁹ Manva I'see, Kefernahumne sinagooee‡ xət qa'amee uvhu.

Telebabışe sabaranbışe I'sa g'alerçu, avayk'ananbı

⁶⁰ Man eyhen g'ayxhımee telebabışe sabaranbışe eyhen:

– İn nımee dağamın cuvabıy. Şavusse mançıl k'ırı alıxhxhes əxəyee?

⁶¹ I'sayk'le telebabı əəqə g'avcu, eyhen:

– Mane cuvabılyne şu qaçapxır? ⁶² Şok'le İnsanna Dix şenke Vuc eyxhene cigeeqa ı'lqəə g'acveene, manke hucoone eyhes? ⁶³ ı'mı'r hoolena Allahın Rı'h vod, insanısse man ha'as əxə deş. Zı şok'le eyhen cuvab Rı'hiy ı'mı'r vob. ⁶⁴ Şoqa inyam hidya'anbıb vobunbı.

‡ **6:59** 6:59 sinagoga: Cühüt'yaar maa Muq'addasın Otk'unıyıbı qətqəsiy ı'bəədatbı ha'as savayle vuxha. Cühüt'yar vooxhene gırgıne şaharbişee sinagogbı ıxhaynbı.

I'sayk'le inyam hidya'asınbıb, Vuc mering'une xıyaqa qelesdar ögeecarniy ats'a.

⁶⁵ Mang'vee eyhen:

– Zı mançıl-allaniy şok'le eyhe, Dekkee vuşumecar hidyaysarxhee, mang'usse Zasqa qıxhes əxəsdeş.

⁶⁶ Mançile qiyğa geeb telebabı I'sayke cureep-xha, Mang'uka iviykardeş. ⁶⁷ Manke I'see yits'ıq'vəne (12) telebayk'le eyhen:

– Deşxhee şosubne Zake cureepxhes vukkan?

⁶⁸ Şimon-Pyoturee Mang'us cuvab qele:

– Xərna, şı şavne k'anyaqane əlyhəəs? Yiğne cuvabın gırgıne gahbışısda ı'mı'r hoole. ⁶⁹ Şı inyamıd hı'iyın, şak'le ats'anıd, Allahna Muq'addas Gu vorna.

⁷⁰ I'see manbışik'le eyhen:

– Zı şu, yits'ıq'vəyre (12) teleba, g'əvxü. Vuşda same iblis vorna.

⁷¹ Mang'vee manva Kariotğançene Şimonne dixine, Yahudayne hək'ee uvhu. Mana yits'ıq'vəne telebayna sa ixheeyir, mang'us I'sa mering'une xıyaqa qeles ikkiykan.

7

I'sayne çocaaşe Mang'ulqa inyam ha'adeş

¹ Mançile qiyğa I'sa Galileyee i'ğiykar. Yahudeeşine ç'ak'ınbışıs I'sa gik'as ikkanva, Mana Yahudeyayeeqa hayk'andeş. ² Yahudeeşin

K'odiybışın bayram* k'ane qıxha ıxha. ³ Çocaaşe I'sayk'le eyhen:

– İnyaa ımaxva, Yahudeyayeeqa hoora. Ğu ha'an karbı Yiğne telebabışik'led g'acecen. ⁴ Vuc qıvaats'as ıkkanne insanee karbı dyugulenda ha'anbı deşxhe. Ğu in karbı ha'axhee, Ğucar Ğu dyunyeyş qıvaats'e'e.

⁵ Mang'une çocaaşed Mang'ulqa inyam ha'a ıxha deş. ⁶ Manke I'see manbışik'le eyhen:

– Yızda gah qabı deş, şosme mısa qadiy ha'as eyxhen. ⁷ Dyunyeyş şu g'umooce qeepxhes deş. Zıme g'ımece qıxha, Zı mançin işbı pısınbı ıxhay aq'val aqqaqqava. ⁸ Şu bayrameeqa havak'ne, Zıme, Yızda gah qıdyabıynçıl-alla, maqa ı'qqəs deş.

⁹ I'see manıd uvhu, Galileyee axva.

I'sa İyerusalimeeqa hayk'an

¹⁰ Mang'un çocar bayrameeqa hapk'iniyle qiyğa, Manar şavuk'lecar g'ıdecəsın xhinne, dyugulenra bayrameeqa hayk'an.

¹¹ Yahudeeşine ç'ak'ınbışe I'sa t'abal ha'a-ha'a, «Mana nyaane vorva?» qıdghın ha'a ıxha.

¹² I'sa milletne ghalecar ıxha. Sassanbışee «Yugna insan vorva», mansanbışed «De'eş, milletis horbı ha'ava» eyhe ıxha. ¹³ Yahudeeşine

* **7:2** 7:2 Yahudeeşin K'odiybışın bayram: man Allahee İzrailybışis huvuyn bayram vodun. Man ts'uvuliqa şagavbı sa'ane gahl eyxhe. Man bayramnang'a cühüt'yar k'odiybışee, çadırbışee aaxva vuxha. Məxüd manbışe co Allahee Misirğançe nəxübiy g'attıvxhan hav'uva yik'el qalya'a. Cühüt'yar Misirğançe qığeepç'iyle qiyğa, sabara gahna sahree çadırbışee avxu. Allahee maa'ad manbışis gırgın hele ıxha.

ç'ak'ınbışile qəvəyq'ənva, Mang'une hək'eena gaf, gırgıng'uk'le g'avxhesin xhinne, neng'ussecab haa'as vəəxə vuxha deş.

I'see Allahne Xaasne xət qa'a

¹⁴ Bayramın sura ıxhayle qiyğa, I'sa Allahne Xaasqa arı, xət qa'a giyğal. ¹⁵ Yahudeeşin ç'ak'ınbı mançile ghalybı aaqı avxu, eyhen:

– Mang'vee nyaacad qətqı' deş! Nənçene Mang'uk'le manimeen kar ats'a?

¹⁶ I'see manbışis alidghıniy qele:

– Zı helen ats'al Zaken deş vod, Zı G'axuvuyng'uken vod. ¹⁷ Şavusiy Allahee eyhen ha'as ıkkın, Zı helen ats'al Mang'uken, Zaken deş ıxhay ats'axhxhesin. ¹⁸ Cukedğana eyheng'us, vuc axtı qa'as ıkkın. Vuc G'axuvuname axtı qa'as ıkkanna qorkuna vor, Mang'uqa horud eyxhen deş. ¹⁹ Mısee şos Q'aanun huvu. Vuşde neng'veecad Q'aanunun eyhen ha'a deş. Nya'a şos Zı gik'as ıkkın?

²⁰ Milletın alidghıniy qele:

– Yiğne ad cinıd. Şavusiy Ğu gik'as ıkkın?

²¹ I'see manbışik'le eyhen:

– Zı sa iş hav'u, vuşun gırgınbı ghalybı aaqı avxu. ²² Mısee şok'le sunnat ha'as vukkanva uvhu. Yic man ha'a, Mısayle ögilyne dideeşecad gibğil. Şu Şabbatne yiğilib sunnat haa'a. ²³ Mısayne Q'aanunun eyhen ixhecenva, şu insan Şabbatıl sunnat ha'a. Nişil-allane Zı Şabbatıl insan bıkırra yug qı'ıva, şu Zalqa qəl haa'a? ²⁴ Şu aq'vale g'ecen xhinnee muhaakima haa'a. Qopkuvalika ilyaakı, muhaakima hee'e.

I'sa Masixhne?

²⁵ Manke İyerusalimne milletin eyhen:

– Gik'as ıkkanna mana dişde vor? ²⁶ Haane, Mang'vee gırgıng'uk'le g'iyxhe-g'iyxhe gırgın yuşan he'eeyid, Mang'uk'le vuççud eyhe deş. Mits'an, ç'ak'ınbışik'le Mana hək'erar Masixh† ixhay ats'axhxha ixhes. ²⁷ Yic mana İnsan nənçe ixhay şak'le ats'an. Masixh qöömeeme, Mana nənçe ixhay şavuk'lecad ats'a ixhes deş‡.

²⁸ Allahne Xaasne xət qa'amee, I'see axtıda eyhen:

– Şok'le hək'erar Zı ats'anane, nənçe qariyid ats'anne? Zı Zakecar deş arı, Zı G'axuvuna qorkuna vor. Şok'le Mana ats'a deş, ²⁹ Zı Mang'usse qariyl-alla, Zak'le Mana ats'a. Mang'vee Zı g'axuvu.

³⁰ Manbışis I'sa aqqas ikkiykan. Mang'una gah qıdyabıva, şavaacadid Mang'ulqa xıl g'oyt'al deş. ³¹ Milletikene geebınbışe Mang'ulqa inyam hı'ı, eyhen:

† **7:26** 7:26 Masixh: man cuvab «q'ış qadğuna» eyhen vodun. Avaala İzrailil məxdın ədat ıxha, kaahinaaşine, paççahaaşineyiy peyğambaraaşine vuk'lelqa q'ış qadağva ıxha. Man q'öd'esin I'sayn do Allahee Mana g'əyxı'nava eyhen vod. İzrailiybışik'le peyğambaraaşe uvhuynbı ats'a ıxhal-alla, manbışe Masixh qarı cun millet duşmanaaşike g'attixhan hı'ı, dyunyeys xəbvalla hav'uy gozet ha'a ıxha. ‡ **7:27** 7:27 Mana nənçe ixhay şavuk'lecad ats'a ixhes deş: Mane gahıl sassanbışe eyhe ıxha: «Masixh, peyğambaraaşine kitabbişee otk'uniyn xhinnee, Bet-Lexemeençe qales». Mansanbışemee, Masixh qalesın ciga şavuk'lecad ats'a ixhes deşva, eyhe ıxha. İnsanaaşe, I'sa Galileyeençe vorva ats'axhxha, Mana Masixh deşva eyhe ıxha.

- Masixh qarımee, əlaamatbı İng'uled geed deş hagvas.

Yahudeeşine ç'ak'ınbışis I'sa aqqas ikkiykan

³² Fariseyaaşik'leŞ milletın I'sayne hək'ee eyhen g'iyxhen. Kaahinaaşın ç'ak'ınbışeyiy fariseyaaşe Mana aqqasva g'aravulyçer g'uxoole.

³³ I'see eyhen:

- Zı şoka geer ixhes deş. Mançile qiyğa Zı G'axuvuyng'une k'anyaqa əlyhəəs. ³⁴ Şu Zı t'abala'asda, aveekes deş. Zı ark'ınne cigeeqar şosse ables vəəxəs deş.

³⁵ Maane Yahudeeşine ç'ak'ınbışe sana-sang'uke qidghın ha'a:

- Şak'le ivdeekesde cigeeqa nyaqaniyxan Mana ı'qqəs? Yunanaaşine yı'q'nee vooxhene cühüt'yaaşine k'anyaqa hark'ın, Yunanaaşisniyxan xət qa'as? ³⁶ «Şu Zı t'abala'asda, aveekes deş. Zı ark'ınne cigeeqar şosse ables vəəxəs deş» mane cuvabıka hucooniyxan eyhes ıkkən?

I'mı'r hoolene xhinen damabı

³⁷ Bayramne nekke qiyğiyne yiğıl I'sa oza qıxha, axtıda eyhen:

- Şavuniy ghal qeqqu, Zasqa qarı ulyoğecen.

³⁸ Muq'addasne Otk'unıybışee otk'unin xhinnee, Zalqa inyam hı'iyng'une yik'eençe, ı'mı'r hoolene xhinen damabı gyotstsəs.

³⁹ Mang'vee manva, Cul inyam ha'anbışe alyaat'asde Allahne Rı'hı'ne hək'ee eyhe

Ş 7:32 7:32 Fariseyar: Manbı I'sayne gahılın dindarar vuxha. Manbışik'le Allahna Q'aanun yugba vaats'a vuxhal-alla, manbı milletın ç'ak'ınbı vuxha.

ixha. Allahee I'sayna xəbvalla mankilqame hidyag'uyñçil-alla, inyam ha'anbışis man Rı'h huvu ixha deş.

İnsanar I'sayl-alla cuvabilqa abayle

⁴⁰ Milletıkene sabaranbışik'le man eyhenbı g'ayxımee, «İna hək'erar qalesda peyğambar ooxhurva» eyhe. ⁴¹ Sabaranbışemee «İna Masixhır» eyhe, samebınbışemee eyhen:

- Masixh Galileyeençe'e qales deş. ⁴² Nya'a Muq'addasne Otk'unıybışee otk'un dişde, Masixh Davudne nasilençena, Davud eyxhene Bet-Lexemne xiveençe qales*?

⁴³ İnsanar I'sayl-alla cuvabilqa abayle.

⁴⁴ Sabaranbışis Mana aqqas ikkiykineeyir, nenacar Mang'uk set'a deş.

Yahudeeşine ç'ak'ınbışe I'salqa inyam haa'a deş

⁴⁵ G'aravulyçer kaahinaaşine ç'ak'ınbışisqayıy fariseeyaaşine k'anyaqa sapk'ılmee, manbışe g'aravulyçeeşike qiyghanan:

- Nya'a şu Mana qıdyarı?

⁴⁶ G'aravulyçeeşe eyhen:

- Həşdilyqamee sacar insan məxür yuşan hı'ı deş.

⁴⁷ Fariseyaaşe manbışik'le eyhen:

- Deşxhee Mang'vee şunabne yəqqı'le qığavhu? ⁴⁸ Sa xəring'veexheyid sa fariseyexheyid Mang'ulqa inyam hı'ıye? ⁴⁹ İne

* **7:42** 7:42 Mançine hək'ee Mika peyğambarne kitabee otk'un (5:2).

milletik'le Q'aanunne hək'ee hucoona ats'a?
Manbı gulyoptulıynbı!

⁵⁰ Ögilycar I'sayne k'anyaqa arıyne Nikodim donane fariseyee manbışik'le eyhen:

⁵¹ – Yişde Q'aanunus sik'ı, insanıl k'ırı ily-diyxhı, mang'vee hucooyiy ha'ava dyats'axhxha, mana muhaakima hı'iy qotkuda deş.

⁵² Manbışe Nikodimik'le eyhen:

– Deşxhee, ğunar G'alileyeençene vor? Otk'uneeqa ilekke, vak'lecad g'acesın, sacar peyğambar Galileyeençe qöö deş.

[I'sayiy zina hı'ına zəiyfa

⁵³ Mançile qiyğa gırgınbı cone xaaqa avayk'an.

8

¹ I'same Zeytunne suvalqa ayk'an. ² Miç'eer Mana çakra meer Allahne Xaasqa arayle. Gırgın millet Mang'une k'anyaqa sadayle, Manar gyu'ur milletis xət qa'a giyğal. ³ Q'aanunne mə'əllimaaşeyiy fariseyaaşe* zina ha'ang'a ayqına zəiyfa maqa ayreele. Mana yı'q'neeqa qığeyhı, ⁴ I'sayk'le eyhen:

– Mə'əllim, ina zəiyfa zina ha'ane cigee ayqı.

⁵ Q'aanunee Mısee şalqa əmr hav'u, məxbınbı g'ayeqqa hevleva. Ğu mançik'le hucoona eyhe?

⁶ Man I'sa siliys ı'xəsdemee eyhe ıxha, Mang'une gardanaqa taxsir gixhesdemee ha'a ıxha. I'same k'yorzul t'ubeka ç'iyel oyk'an

* **8:3** 8:3 Q'aanunun mə'əllimariy fariseyar: manbı din-darar vuxha. Manbışk'le Allahee Mısa peyğambarle ğana huvuna Q'aanun yugba vaats'a vuxha. Manbışe mana Q'aanun mebinbışısib xəp qaa'a vuxha.

giyğal. ⁷ Mang'uke meed qidghın ha'amee, I'sa qorku qıxha, manbışik'le eyhen:

- Vuşde neng'ukayiy bınah deş, hasre mang'vee ts'eppa zəiyfalqa g'aye eehecen.

⁸ Qiyğa meer k'yorzul, ç'iyel oyk'an.

⁹ Man eyhen g'ayxımee, ç'ak'ınbışile otçu k'ıninbışılqamee sassabna mançe qığeepç'i avayk'ananbı. Nekke qiyğa I'sayiy zəiyfacab aaxva. ¹⁰ I'sa qorku qıxha, eyhen:

- Zəiyfa, şenbı nyaqane apk'ın? Nya'a şavaacab yiğne gardanaqa bınah givxhu dişde?

¹¹ Zəiyfee eyhen:

- Şavaacab, Xərna.

Manke I'see eyhen:

- Zınab yiğne gardanaqa bınah giviyxhe deş. Yeera, sayıb bınah hımaa'a.]†

I'sa dyunyeyn Nur

¹² Qiyğa I'see milletık'le eyhen:

- Dyunyeyn Nur Zı vorna. Zaqar qihna qöona mısacar miç'axiyvalee iykaras deş, mang'uqa ı'mı'r hoolen Nur ixhes.

¹³ Fariseyaşe Mang'uk'le eyhen:

- Yiğne hək'ee Ğucab şahaadat haa'a, mançil-allab Yiğna şahaadat qopkuba deş vob.

¹⁴ I'see manbışis alidghınıy qele:

- Zı Yizde hək'ee şahaadat hav'eeyib, Yizda şahaadat qopkuba vob, Zak'le Zı nençe qarı nyaqayiy əlyhəəsva ats'ançil-alla. Şok'leme Zı nençe qarı, nyaqame əlyhəəs ats'a deş. ¹⁵ Şu aq'vale g'ecen xhinnee muhaakima haa'a. Zıme

† **8:11** 8:11 İna zina hu'ına zəiyfayne hək'eena xabar qiyğiye aalimaşe hexxav'u.

vuşucar muhaakima ha'a deş. ¹⁶ Zı muhaakima haa'axhee, Zı Zaler-alqa deş vor, Zı g'axuvuna Dek Zaka vor. Mançil-allad Yızın məhkama qotkuyn vod. ¹⁷ Vuşde Q'aanuneeyid otk'un vod, q'öng'una şahaadat qopkuba vob. ¹⁸ Zı Yizde hək'ee şahaadat haa'a, Zı g'axuvuyne Dekkeeyib Yizde hək'ee şahaadat haa'a.

¹⁹ Manke I'sayke qiyghanan:

– Yiğna Dek nyaane vor?

I'see alidghınıy qele:

– Şok'le Zınar, Yızda Dekkır ats'a deş. Şok'le Zı ats'a ıxhanaxhiy, Yızda Dekkır ats'axxhesdaniy.

²⁰ I'see manva nezirna q'utyenane cigee Allahne Xaasne xət qa'amee eyhe. Mang'una gah qabı hidipxırva, şavaacarır Mana aqaqqa deş.

I'sa ooğançe qarı

²¹ Qiyğa meed I'see manbışik'le eyhen:

– Zı əlyhəna, şu Zı t'abal ha'asda. Şu vuşdecab bınahee hapt'as. Şosse Zı əlyhəəsde cigeeqa qavaales vəxəs deş.

²² Manke Yahudeeşine ç'ak'ınbışe eyhen:

– Nya'a Vuc əlyhəəsde cigeeqa şasse qavaales vəxəs deşva eyhe? Mang'us Vucecar Vucne gik'as ıkkan?

²³ I'see manbışik'le eyhen:

– Şu avğançe vob, Zı ooğançe, şu ine dyunyeençe vob, Zı ine dyunyeençe deş vor.

²⁴ Zı mançil-allad şok'le «Şu vuşde bınahbışee hapt'asınbıva» uvhu. Şu, Zı Yizde hək'ee eyhençilqa inyam hide'eene, şu vuşde bınahbışee hapt'as.

²⁵ Manbışe I'sayke «Ğu vuşuneva?» qiyghan.

I'see manbışik'le eyhen:

- Zı şok'le q'omançecad uvhuyn Zı Vuşuyiyva.
 26 Vuşde hək'ee eyhesınıd, şu muhaakima haa'asınıd geed kar ixheeyid, Zı man ha'as deş. Zı G'axuvuna qorkuna vor. Zınad Mang'uke g'ayxhin dyunyeyk'le eyhe.

27 I'see manbışik'le Mang'une Dekkine hək'ee eyhen manbışılqa hiyxhar deş. 28 Manke I'see manbışik'le eyhen:

- İnsanna Dix‡ şu ooqa qa'amee, şok'le Zı vuşuy ixhay ats'axxhes. Zı Zaled-alqad vuççud ha'a deş. Dekke Zas nəxüdiy xə t qı'ı, Zı man eyhe. 29 Zı G'axuvuna Zaka vor. Zı gırgıne gahbışıl Mang'us ıkkanan ha'ava, Mang'vee Zı Zaler-alqa g'alerçu deş.

30 I'see man cuvab uvhuyle qiyğa, geebbışe Mang'ulqa inyam ha'a.

Hək'ençin insanar g'attivxhanaa'as

31 Mane gahıl I'see Culqa inyam hı'iyne Yahudeeşik'le eyhen:

- Şu Yizde cuvabıka gyuv'ur oza qeepxheene, şu hək'ebab Yızın telebabı vob. 32 Manke şok'le hək'enbı ats'a ixhes, mane hək'ençinib şu g'attivxhanaa'as.

33 Yahudeeşe I'says alidghınıy qele:

- Şi İbrıhımne nasileençe vob, mısacabıb neng'uscab nukariyvalla hav'u deş. Ğu nya'a «Şu g'attivxhanaa'asva» eyhe?

‡ 8:28 8:28 İnsanna Dix: I'see geedne nəqqee Cuk'le İnsanna Dixva uvhu. Məxür Daniyal peyğambaree qalesde Paççah Masıxhık'le eyhe. Mana Paççah gırgıne milletbışda xərna ixhes.

³⁴ I'see manbışik'le eyhen:

- Zı şok'le hək'en eyhe, neng'veeyiy bınah hav'u, bınahnar nukar vorna. ³⁵ Nukar xizanee gırgıne gahbışıl deş axva, dixme gırgıne gahbışıl axva. ³⁶ Mançıl-allab Dixee şu g'attivxhan hav'ee, şu hək'ebab g'attivxhanasınbı. ³⁷ Zak'le şu İbrihımne nasıleençeva ats'a. Şu Yızın cuvab k'ane qıdya'ava, şos Zı gik'as ıkkın. ³⁸ Zı Dekkine k'ane g'acuyn şok'le eyhe, şumee vuşde dekkıke g'ayxhiyn ha'a.

³⁹ Manbışe I'sayne cuvabıs «Yışda dek İbrihımva» eyhe. I'see manbışik'le eyhen:

- İbrihımın uşaxar vuxhaynbıxhiy, İbrihımee ha'anniy ha'as. ⁴⁰ Şosme həşde Zı, Allahıke g'ayxhiyn hək'enbı yuşan ha'ana İnsan, gik'as ıkkın. İbrihımee məxüd hı'ı deşdiy. ⁴¹ Şumee, vuşde dekkee ha'an ha'a.

Manbışee Mang'uk'le eyhen:

- Şi zinayke vuxhaynbı deş vob, şaqa sa dek vor. Manar Allah vor.

⁴² I'see manbışik'le eyhen:

- Allah vuşda dek ıxhaynxiy, şos Zı ikkiykanasdaniy, Zı Allahıse qarına vorva. Zı Zaler-alqa deş qarı, Mang'vee g'axuvu, Zı qarı. ⁴³ Şos Zı eyhençil k'ırı alixhxhes dəxəva, Zı eyhen şolqa hidiyxhar. ⁴⁴ Şu vuşde dekkıkenbı - iblisıkenbı vob, şos vuşde dekkee eyhen ha'as ıkkın. Mang'uqa hək'en kar deşva, mana q'omançecar insan gek'ana ıxha, hək'ençilir mana ulyorzul deş. Mang'vee horbı ha'amee, cuk avaak'an ha'a. Mana horalay vor, gırgın horbıd mang'ukenbı vod. ⁴⁵ Zı şok'le hək'enbı

eyhençil-alla, şu Zal inyam ha'a deş. ⁴⁶ Vuşde neng'usse aq'val aqqas əxəyee, Zı bınah hav'uva? Zı hək'enbı eyhexhee, nya'a şu Zal inyam hidya'a? ⁴⁷ Allahne insanee, Allahee eyhençil k'ırıxhe iliyxhen. Allahın insanar devxhal-alla, şume Zal k'ırı iliyxhe deş.

I'sayiy İbrıhım

⁴⁸ Yahudeeşe I'says inəxdın alidghınıy qele:

– Ğu SamariyeğançenaŞ vor, Yiğne adıd cinıd. Nya'a şı qotkuyn dişee eyhe?

⁴⁹ I'see alidghınıy qele:

– Yizde ad cin deşin, Zı Yizde Dekkıs hı'rmat haa'a, şume Zı k'apik'ile avqa qa'a. ⁵⁰ Zıcar Zı axtı qa'a deş, Zı axtı qa'ana Sa vor. Mang'veeyib muhaakima haa'a. ⁵¹ Zı şok'le hək'en eyhe, şavaayiy Zı uvhuyn hı'ı, mısacar qik'as deş.

⁵² Yahudeeşe Mang'uk'le eyhen:

– Şak'le həşde ats'axhxhayn, Yiğne ad cinıd. İbrıhımır qik'una, mansa peyğambararıb. Ğumee «Şavaayiy Zı uvhuyn ha'a, mısacar qik'as deşva» eyhe. ⁵³ Deşxhee, Ğu yişda dek eyxhena İbrıhımıler xərnane vor? Manar qik'una, mansa peyğambararıb. Ğucar Vasqa vuşu xhinneyiy qöö?

⁵⁴ I'see alidghınıy qele:

– Zıcar Zı axtı qa'anxhiy, Yizda axtıvalla vuçud deşin karniy ixhes. Zı axtı qa'ana Dek vor. Şu Mang'une hək'ee «yişda Allahvad» uvheene, ⁵⁵ şok'le Mana ats'a deş. Zak'leme

Ş 8:48 8:48 Samariyeğançena: cühüt'yuk'le mane gahıl Samariyeğançenava uvhiy, hokiyk akaran karniy vod.

Mana ats'ana. Zak'le Mana dyats'ava uvhu-yinxhiy, şunaxhineena Zınar horalayniy ixhes. Zak'le Mana ats'anar, Zı Mang'vee eyhenıd ha'an.

⁵⁶ Vuşda dek eyxhene İbrıhımık'le Yızın yiğ g'acesva uvhumee, mana şadxhana. Mang'uk'le man yiğid g'acuyn, şadxhanar.

⁵⁷ Mançıl-allad Yahudeeşe Mang'uk'le eyhen:

- Vaqa xhots'al (50) sen deşin, nəxürne vak'le İbrıhım g'acu?

⁵⁸ I'see manbışik'le eyhen:

- Zı şok'le hək'en eyhe, İbrıhım yedike ixhesse-car ögil, «Zı Vorna»*.

⁵⁹ Mane gahıl I'sa g'ayeqqa helesva manbışe ç'iyele g'ayebı alyaat'a. I'samee dyugulenra Allahne Xaasse ayk'anna.

9

I'see bı'rq'ı'na yug qa'a

¹ I'sa yəqqı'le k'ena əlyhəəmee, bı'rq'ı'ra yedike ıxhana insan qızaxxa. ² Telebabışe Mang'uke qiyghanan:

- Mə'əllim, şavaane bınah hav'u, insan bı'rq'ı'ra yedike ıxha, vuceene, deşxhee dek-keeyiy yedeene?

³ I'see alidghınıy qele:

- Man, mang'ıneyiy mang'une dekkıneyiy yedine bınahıl-alla deş məxüd ıxha. Allahın

* **8:58** 8:58 «Zı Vorna»: I'see inyaa Cune hək'ee muq'addasne Allahne doyuka eyhe. Man muq'addasın do Allahee Mısa peyğambarıs g'yotxhane ğı'ç'iyne k'ane ağmış hı'ı. İnsanaaşısqa məxüd qayle Mang'vee kufurnıyxhan hı'ı. Mançıl-allar manbışıs Mana gik'as ıkkıykan.

işbı mang'une ı'mree g'acecenva məxüd ıxha.
 4 Yiğne yiğın ši, Zı G'axuvuyng'un işbı ha'as
 ıkkın. Xəm qooxhe, manke şavusseced vuççud
 ha'as əxə deş. 5 Zı dyunyel ıxhaylette, Zı
 dyunyeyn Nur vodun.

6 Manva uvhuyle qiyğa, I'see ç'iyelqa tyu
 g'a'adaççe, tyuyuke bəttağ hı'ı, bı'rq'ı'ne insanne
 ulelqa qadağva. 7 Qiyğa mang'uk'le eyhen:

– Hark'ın, Şiloah eyhene hovuzee əyxre.

(Şiloah «g'axuvuna» eyhen vodun.) Bı'rq'ı'nar
 hark'ın əyxərna. Ules işix qadı, mana yı'q'əlqa
 siyk'al. 8 Delesınbıseyiy, mana kar sa'ana xhinne
 ats'anbışe eyhen:

– Mana şenke gyu'ur kar sa'ana dişee?

9 Sabaranbışe «Mana vor», mansanbışe
 «De'eş, mang'uk akarırva» eyhe. Vuçeeme
 «Zı vornava» eyhe.

10 Manbışee qiyghan:

– Nəxüdne yiğne ules işix qadı?

11 Mang'vee eyhen:

– I'sava eyhene sang'vee bəttağ hı'ı, yizde
 ulelqa qadğu, qiyğar zak'le «Şiloah eyhene hov-
 uzeeqa hak'ne, əyxreva» uvhu. Zınar hark'ın
 əyxı'rna, ulesıd işiğ qadı.

12 Manke manbışe «I'sa nyaane vorva?»
 qiyghan. Mang'veeme «Ats'a deşva» eyhe.

Fariseyaaşe yug qıxhayg'us qidğınbı ha'a

13 İnsanaaşə uleppi yug qıxhana
 fariseyaaşine* k'anyaqa arayle. 14 I'see bəttağ

* **9:13** 9:13 fariseyar: Manbı I'sayne gahılın dindarar vuxha.
 Manbışik'le Allahna Q'aanun yugba vaats'a vuxhal-alla, manbı
 milletin ç'ak'ınbı vuxha.

hı'ı ulelqa qadğuyın yiğ Şabbatın yiğ† ıxha.
 15 Fariseyaaşe mane insanıke nəxüdiy ules işiğ qadıva meed qiyghan. Mane insaneeyid manbışik'le eyhen:

– Mang'vee yizde ulelqa bəttağ qadğı, qiyğa zı əyxı'r ules işix qadı.

16 Manke fariseyaaşine sabarabışe eyhen:

– İna Allahıke deşur qarı, Şabbatne yiğil hidya'asınbı vod ha'a.

Mebınbışe eyhen:

– Bınahng'usse məxdın əlaamatbı nəxüd hagvas əxəyee?

Manbı məxüb cuvabilqa abayle.

17 Manke manbışe meed yug qıxhayng'uke qiyghanan:

– Vasse Mang'une hək'ee hucoo eyhes əxəyee? Mang'vee dişde yiğın uleppı qı'ı.

Mang'vee alidghıniy qele:

– Mana peyğambar vor.

18 Yahudeeşin ç'ak'ınbı mana bı'rq'ı'ra ıxha qiyğa uleppı qeetxhalqa hayeebaxhe deş. Mançıl-alla manbışe mang'un dekkiy-yed qoot'al. 19 Mang'une dekkıkeyiy-yedike qiyghanan:

– Şos bı'rq'ı'ra ıxhana dix inane vor? Nəxüdne mang'uk'le həşde g'ece?

20 Dekkeeyiy-yedee eyhen:

† 9:14 9:14 Şabbatın yiğ: Cühüt'yaaşine ülycümün yighıd'esın yiğ eyxhe. Q'aanunee man Muq'addasın yiğ Allahıs cura'as ıkanvaniy otk'un. Mane yiğil nenacab iş haa'as vukkan deşvaniy otk'un. İsayne gahılyne fariseyaaşe mane yiğil ha'as dexhesde işbışın ispisok'niy aqqı. Manbı ilyaaka vuxha, gırgınbışe co eyhenbı he'ecenva.

– Şak'le ats'an mana yişda dix vor, vucur bı'rq'ı'ra yedike ıxha. ²¹ Həşde nəxüdme mang'uk'le g'ece, şavaame mang'un uleppi qı'ı, şak'le ats'a deş, cuke qiyghne. Mana həşde xər qıxha, cul-allan cuvab cusse qeles əxəsın.

²² Mang'une dekkeeyiy yedee Yahudeeşine ç'ak'ınbışile qəvəyq'ənvə məxüd uvhu. Yahudeeşine ç'ak'ınbışe I'sa Masixhva‡ gardanaqa alyaat'uyın gırgınbı sinagogeenceŞ g'e'epşesınbıva q'arar huvu vuxha. ²³ Mançıl-allad mane insanne dekkeeyiy yedee «Mana xər qıxha, cuke qiyghneva» eyhe.

²⁴ Fariseyaşe uleppi qıxhana insan q'ör'es qort'ul, eyhen:

– Qotkuyn eyhesva Allahılqa k'in g'aysre. Şak'le Mang'uqa bınah vuxhay ats'an.

²⁵ Mang'vee alidghuniy qele:

– Zak'le Mang'uqa bınah vuxhay-devxhay ats'a deş. Zak'le sa kar ats'a: zı şenke bı'rq'ı'ranıy vor, həşdeme zak'le g'ecen.

²⁶ Fariseyaşe meed mang'uke qiyghanan:

– Mang'vee vak hucoona hı'ı? Uleppi nəxüdnə qı'ı?

²⁷ Mang'vee alidghuniy qele:

‡ **9:22** 9:22 Masixh: man cuvab «q'ış qadğuna» eyhen vodun. Avaala İzrailil məxdın ədat ıxha, kaahinaaşine, paççahaaşineyiy peyğambaraaşine vuk'lelqa q'ış qadağva ıxha. Man q'öd'esın I'sayn do Allahee Mana g'əyxı'nava eyhen vod. İzrailıyışık'le peyğambaraaşe uvhuynbı ats'a ıxhal-alla, manbışe Masixh qarı cun millet duşmanaasıke g'attixhan hı'ı, dyunyeys xəbvalla hav'uy gozet ha'a ıxha. **§ 9:22** 9:22 sinagoga: Cühüt'yaşe ı'bəədat ha'an ciga.

– Həşde xhinne dişde şok'le uvhu, şume k'ırı alixxhı deş. Nya'a şos mançil q'öd'es k'ırı alixxhes ikkan? Şosubne deşxhene Mang'un telebabı vuxhes vukkan?

²⁸ Mang'uqa hokiybı hı'ı, eyhen:

– Mang'una teleba ğu vorna, şı Mısayn telebabı vobınbı. ²⁹ Şak'le Allah Mısayka yuşan hı'ı ıxhay ats'an, İname neñçe qariy ats'a deş.

³⁰ Mane insanee manbışik'le eyhen:

– Ghalybı aaqı ilyaakasın karıd, şok'le Mana neñçe ıxhay ats'a deş, Mang'veeme yızın uleppı qı'ıynbı. ³¹ Şak'le ats'an Allahee bınahnanbışil k'ırı iliyxhe deş. Mang'vee Cus ı'bəədat ha'ang'uliy Cus ikkanan ha'ang'ul k'ırı iliyxhe. ³² Yedike bı'rq'ı'ra ıxhayng'un şavaame uleppı qı'ıva, şak'le mısacad g'ayxhiyn deş. ³³ Mana Allahıke qarı dexhaynxhiy, Mang'usse vuççud ha'as əxəs deşdiy.

³⁴ Manbışe mane insanıs alidghınıy qele:

– Q'omançe-k'anyaqqamee bınahbışin gyatsts'ı ğu yedike ıxha. Həşde ğune şas xət qa'a?

Manıd uvhu, mana mançe g'e'eşşena.

Fariseyaaşına bı'rq'ı'valla

³⁵ Mana insan g'aqa g'e'eşşuynçına ats'axhxha, I'see mana t'abal hı'ı eyhen:

– Ğu İsanne Duxalqa inyam ha'anne?

³⁶ Mang'vee qiyghanan:

– Xərna, Mana vuşune vor, Mang'ulqa inyam ha'as?

³⁷ I'see mang'uk'le eyhen:

– Həşde vak'le g'ecena, vaka yuşan ha'ana Mana vor.

³⁸ Mang'veeyid «Yizda Xərna, inyam ha'anva» uvhu, I'sayne ögil k'yoyzarna.

³⁹ I'see eyhen:

– Muhaakima ha'asva Zı ine dyunyelqa qarı, hasre g'idecenbışik'le g'acecen, g'ecenbıb bı'rq' qeepxhecen.

⁴⁰ Mang'une k'ane ulyobzurne fariseyaaşik'le Mang'vee eyhenbı g'ayxhı, Mang'uke qiyghanan:

– Deşxheene, şınabne bı'rq'ı'ba?

⁴¹ I'see manbışik'le eyhen:

– Bı'rq'ı'ba vuxhaynxhiy, şoqa bınahıb vuxhes deşdiy. Şu «G'eceva» eyheva, vuşda bınah şolycab aaxva.

10

Yugna Çoban

¹ I'see meed eyhen:

– Zı şok'le hək'en eyhe, vəq'əbışde ağlœeqa akkayle deş, menne cigeençe ikkeç'una six-nariyiy g'uldur vorna. ² Akkayle ikkeç'uname vəq'əbışda çoban vor. ³ G'aravulyçee mang'us akka aaqa, vəq'əbışik'le mang'un ses g'iyxhe. Mang'vee cun vəq'əbı dobişka qott'ul g'aqa qığa'a. ⁴ Mang'vee cun vəq'əbı gırgınbı g'aqa qıgı'ıyle qiyğa, mançine ögil ayk'an. Vəq'əbıd mang'un ses ats'ava mang'uqad qihna qayle. ⁵ Manbı mısacad qıdyvats'ane insanın ses dyats'ançil-alla, mang'uqa qihna əlyhəəs deş, mang'uke heedxvasınbı.

⁶ I'see manbışis mana misaala qavalyaa'a, Mang'vee hucoovayiy eyhe manbışilqa hiyxhar deş.

⁷ I'see meed manbışik'le eyhen:

- Zı şok'le hək'en eyhe, vəq'əbişin akka Zı vorna. ⁸ Zale ögil qabıynbışin gırgınbı sixnareriy g'uldurar vuxha, vəq'əbişe manbışil k'ırı alixxhı deş. ⁹ Akka Zı vorna, Zale k'ena ikkeç'una g'attixhanasda. Mang'usse ikkeç'esır, qığeç'esır əxəsda, cusun uxhiyxhanasın cigad aveysesın. ¹⁰ Sixnariy saccu qöqəsiy gyapt'asva, haq'var-hiyxvər ha'as arayle. Zıme qarına ı'mı'r hevles, gyavts'u güvxhuna ı'mı'r.

¹¹ Yugna çoban Zı vorna. Yugne çobanee vəq'əbişil-alla cun can q'urbanna hele. ¹² Pılıke aqqıyne çobanınbı deş eyxhe vəq'əbı. Mang'uk'le vəq'əbişilqa umul abı g'avcumee, mana vəq'əbı g'ali'i hexvana. Manke umulyun manbı aqqı ot'al-oxal ha'a. ¹³ Pılıke aqqına çoban hexvana, pılıke aqqı ıxhayke, mang'vee vəq'əbişda haa'a deş.

¹⁴⁻¹⁵ Yugna çoban Zı vorna. Nəxüriy Dekkık'le Zı ats'a, Zak'ler Dek ats'a, Zak'le həməxübıb yızınbı vaats'a, yızınbışik'ler Zı ats'a. Zı vəq'əbişil-alla Yızın can q'urbanna hele. ¹⁶ Zaqa menne ağıleençenıd vəq'əbı vodınbı. Zas manbıd qales ikkan. Mançik'led Yızın ses g'ayxhes. Manke sa syuriyiy sa Çoban ixhes. ¹⁷ Zı Yızın can q'urbanna hele, qiyğa yı'q'əlqa alyaat'asva. Mançıl-allar Dekkis Zı ikkana. ¹⁸ Şavaacad Yızın can ileşşe deş, man Zıcad hele. Man helesıd, yı'q'əlqa alyat'asıd Zasse əxən. Zak'le məxüd he'eva Yızde Dekkee uvhu.

¹⁹ Yahuder mane gafil-alla cuvabilqa abayle.

²⁰ Manbışde gellesıng'vee eyhen:

- Mang'une ad cinıd, Mana bəç'ərır. Nya'a Mang'ul k'ırı iliyxe?

²¹ Məbınbışeme eyhen:

- Cinaaşe aqqıyne insanee məxüd eyhes deşdiy. Nya'a cinısse bı'rq'ı'ne insanın uleppı qa'as əxəyee?

Yahudeeşine ç'ak'ınbışin I'sayka uğoodiy

²² Q'ı'dim ıxha. Mane gahıl İyerusalimee Allahın Xav Ts'ed Qı'ı bayram* alğayhe ıxha. ²³ I'sa Allahne Xaane məhlee, paççah Sileymanne doyulyne dirakbışil oab daxanane cıgee iykar ıxha. ²⁴ Yahudeeşin ç'ak'ınbı I'sayne hiqiy-alla sabı, Mang'uk'le eyhen:

- Mıslqameene Ğu yişin sabır siliys ı'xəs? Ğu Masixhee, şak'le dyugul hidi'ı, eyhe.

²⁵ I'see manbışis alidghınıy qele:

- Zı şok'le uvhuyn, şume mançılqa hayee-baxhe deş. Zı, Dekkine doyuile ha'anecad işbişe Zı vuşu ıxhay eyhen. ²⁶ Şume mançılqa hayeebaxhe deş, Yizde vəq'əbışinbı devxhal-alla. ²⁷ Yizde vəq'əbışik'le Yizin ses g'iyxhen, Zak'led manbı ats'anbı, manbıd Zaqađ qihna qöö. ²⁸ Zı mançis gırgıne gahbışisda ı'mı'r hoole. Manbı mısacad hat'as deş, şavaacadıd manbı Yizde xılənçe g'ayşes deş. ²⁹ Manbı Zas huvuna Dek gırgıng'ule xərna vor. Manbı şavussecad

* **10:22** 10:22 Allahın Xav Ts'ed Qı'ı bayram: man bayram alğayhe gibğılıynbı 165-de senile yişde eerayle ögil. Mane sen Allahın Xav mətta'a, ts'ed qa'a. Mançile ögil Allahın Xav duşmanaaşine g'oşunen aqqaqqa. Mane Allahne Xaa byutbışis ı'bəədat ha'a ıxha.

Dekkine xılənçe g'ayşes əxəs deş. ³⁰ Zıнайiy Dek sa vobınbı.

³¹ Yahudeeşine ç'ak'ınbışe meed I'sa g'ayeqqa helesva ç'iyele g'ayebı alyaat'a. ³² I'see manbışik'le eyhen:

– Dekkike qadıyn geed yugun işbı Zı şok'le hagu. Şos mançine nençil-allane Zı g'ayeqqa heles ıkkan?

³³ Yahudeeşine ç'ak'ınbışe Mang'us alidghınıy qele:

– Ğu yugne işil-alla deş şas g'ayeqqa heles ıkkan. Ğu insan ixheeyir, Ğucar Vake Allah ha'a, məxüd Ğu kufur ha'a. Mançil-allar şas Ğu g'ayeqqa heles ıkkan.

³⁴ I'see manbışik'le eyhen:

– Nya'a vuşde Q'aanune otk'un dişde, «Zı uvhuyn: „Şu allaharıb“»†? ³⁵ Allahee Cun cuvab g'axuvuyne insanaaşik'le «allaharıbva» eyhe. Muq'addasne Otk'unee otk'unin hakkalas deş. ³⁶ Şu nişil-allane «Zı Allahna Dixva» uvhuva Zak'le «kufur ha'ava» eyhe? Yizde Dekkee Zı g'əyxı', dyunyelqa G'axuvu. ³⁷ Zı, Yizde Dekkee ha'an hidya'axheene, Zalqa haymeebaxhe. ³⁸ Zı, Yizde Dekkee ha'an ha'axheene, Zı eyhençil haydebaxheene, Zı ha'ançil hayeepxhe. Manke şok'lecad yugda ats'axhxhesınniy Dek Yizde, Zınar Dekkine ar ıxhay.

³⁹ Manbışis meer I'sa aqqas ıkkıykan, I'same manbışde xılənçe iygvalyna. ⁴⁰ Qiyğa I'sa İordanne şene suralqa, Yəhyee ögil gicəpxı'ybı

† **10:34** 10:34 Man Zaburee otk'un vod (81:6).

alyaat'a'ane cigeeqa ark'ın, maa'ar axva.
⁴¹ Mang'une k'anyaqa geeb insana abı eyhen:
 – Yəhyee sacad əlaamat hidyagveened,
 mang'vee İng'une hək'ee uvhuyn gırgın qotkuda
 qıǵeç'u.

⁴² Geeb insanaaşə maa'ad I'salqa inyam ha'a.

11

I'see qik'una Lazar üç'ür qa'a

¹ Lazar donana sa insan ik'iyk'arna. Mana, Mayramiy cena yiçu Marta yeexhene Bet-Anya eyhene xiveençe ıxha. ² Yişde Xəring'ulqa yugun evanan q'ış qadǵu, Mang'un g'elybı ç'ərbışika qeqqu'una, mana Mayram yic yixha. Məng'i'na çoc Lazar ik'ar ıxha. ³ Mançil-alla q'öne yiçvee «Xərna, Vas ıkkanna insan ik'ar vorva» I'salqa xabar g'uxoole.

⁴ I'sayk'le man g'ayxhı, eyhen:

– Mane ik'arın hapt'iy deş heles. Allahna axtıvallaıy Allahne Dixena axtıvalla mane ik'aarile ğana geeb qaa'as.

⁵ I'says Martar, cena yiçur Mayramır, Lazarır geeb vukkan vuxha. ⁶ Lazar ik'arva g'ayxhımee, Mana maqa hayk'an deş. I'sa Vuc ariyne cigee q'ölle yiǵnar axvana. ⁷ Qiyğa Mang'vee Cune telebabışik'le eyhen:

– Meeb yı'q'əlqa Yahudeyayeeqa əlyhəəs.

⁸ Telebabışe Mang'uk'le eyhen:

– Mə'əllim, şaane Yahudeeşin ç'akı'nbişis Ğu sİK'ırıra ögil g'ayeqqa helesiy ıkkın. Vas maqa sak'alasne ıkkın?

⁹ I'see alidghınıy qele:

- Yiğ yits'ıq'vəble (12) sə'ətna dişde eyxhe? Yiğniyiğın iykarna qaçayxar deş, mang'uk'le ine dyunyeyn işix g'ece. ¹⁰ Xəmdə iykarname, miç'axdava qaçayxarna.

¹¹ Man uvhu ç'əvxhayle qiyğa, I'see man-bışik'le eyhen:

- Yişda hambaz Lazar nik'ee vor ark'ın. Zı mana oza qa'as ı'qqə.

¹² Manke telebabışe Mang'uk'le eyhen:

- Xərna, mana nik'eexheene, yug qixhesda.

¹³ I'see mana qik'u ıxhay uvheeyid, manbışisqa həməxüd qayle, mana nik'eeqa ark'invaniyxan uvhu. ¹⁴ I'see manbışike vuççud dyugul hidi'ı eyhen:

- Lazar qik'una. ¹⁵ Vuşdemeeiy, şu inyam hı'iyneemə, Zı şadra vor, maa dexhava. Qudora, mang'usqa vüqqəs.

¹⁶ Q'ömkale donane Tomasee mansa telebabışik'le eyhen:

- Vüqqəs, şınab yişde Mə'əlimıka hapt'as.

¹⁷ Maqa arımee, I'sayk'le Lazar nyuq'vneerın yoq'ulle yiğva ats'axxhe. ¹⁸ (Bet-Anya İyerusalimis k'ane vuxha. Mane şaharbişde yi'q'nee xhebne kilometrılqa ələəna yəq vuxha.) ¹⁹ Geeb Yahuder Martaysiy Mayramıs çoc qik'uva baş-sağlığıyvala hevles abayle. ²⁰ Martayk'le I'sa arıva g'ayxımee, Mang'une ögilqa qığeeç'e. Mayramme xaa eexva.

²¹ Martee I'sayk'le eyhen:

- Xərna, Ğu inyaa ıxhanaxhiy, yizda çoc qik'as deşdiy. ²² Zak'le həşded ats'an, Ğu Allahıke hucoo heqqiy, Mang'vee Vas helesın.

²³ I'see məng'ı'k'le eyhen:

– Yiğna çoc üç'ür qixhesda.

²⁴ Martee Mang'uk'le eyhen:

– Zak'le ats'an, üç'üb qeebaxhene gahıl, nekke qiyğiyne yiğıl manar üç'ür qixhesda.

²⁵ I'see məng'ı'k'le eyhen:

– Üç'üb qeepxhayiy I'mı'r Zı vorna. Zalqa inyam hı'ına qik'veeyir, üç'ür qixhesda. ²⁶ Gırgın üç'übınbı, Zalqa inyam ha'anbı mısacab hapt'as deş. Ğu mançılqa inyam ha'anne?

²⁷ Martee Mang'us alidghınıy qele:

– Ho'o, Xərna, zı inyam ha'an, dyunyelqa qalesda Allahna Dix, Masixh* Ğu vorna.

²⁸ Martee manva uvhuyle qiyğa, ark'ın dyugulenra yiçu Mayram qort'ul, eyhen:

– Mə'əllim inyaa vor, ğu vor qeet'al.

²⁹ Mayramık'le man g'ayxhımee, zaara oza qiyxha, I'sayne k'anyaqa qiyeele. ³⁰ I'sa xiveeqa ikkideç'u, Marta Cune ögilqa arıyne cigee axva.

³¹ Mayramıka sacıgeene xaane məng'ı's baş-sağlığiyvalla hoolene Yahudeeşik'le mana zaara g'aqa qı'ğəə g'aycumee, manbışik'le məxüd ats'axhxe mana geeşesva nyuq'vnesqa yı'qqə yixhes. Mançıl-allab manbı məng'ı'qab qihna avayk'an.

* **11:27** 11:27 Masixh: man cuvab «q'ış qadğuna» eyhen vodun. Avaala İzrailil məxdın ədat ıxha, kaahinaaşine, paççahaaşineyiy peyğambaraaşine vuk'lelqa q'ış qadağva ıxha. Man q'öd'esin I'sayn do Allahee Mana g'əyxı'nava eyhen vod. İzrailiybışik'le peyğambaraaşe uvhuynbı ats'a ıxhal-alla, manbışe Masixh qarı cun millet duşmanaaşike g'attixhan hı'ı, dyunyeys xəbvalla hav'uy gozet ha'a ıxha.

³² Mayram I'sanane cigeeqa qarı, Mana g'acu, g'elybişeeqa qık'york'ul, eyhen:

– Xərna, Ğu inyaa ıxhanaxhiy, yizda çoc qık'as deşdiy.

³³ I'sayk'le manayiy məng'ı'ka abıyn Yahuder gyaaşe g'avcumee, Mang'vee it'umda aq'va qa'a.

³⁴ I'see manbişike qiyghanan:

– Qık'una nyaqane gixhxhı?

Manbişe eyhen:

– Xərna, qora ilekke.

³⁵ I'sa geşşena. ³⁶ Manke Yahudeeşe eyhen:

– İlyaakende, Mang'us mana nimeeyiy ıkkın ıxha!

³⁷ Manbişde sassang'vee eyhen:

– Mang'vee bı'rq'ı'ng'un uleppi qı'ı. Nya'a, Mang'usse mana insan qidek'asın kar ha'as dəxəyee?

³⁸ Mane gahıl I'see meed aq'va qı'ı, nyuq'vnene k'anyaqa ayk'an. Lazarna nyaq'v mağaree vuxha. Mançine ghaleeqab g'aye gyuvxhu vuxha. ³⁹ I'see eyhen:

– G'aye g'avşe.

Qık'uyng'une yiçvee Martee Mang'uk'le eyhen:

– Xərna, eva ıxha ixhes, mana qık'uyn yoq'ulle yiğ vod.

⁴⁰ I'see eyhen:

– Nya'a Zı vak'le uvhu dişde, inyam he'ee, Allahna axtıvalla g'avcesda?

⁴¹ Məxüb g'aye g'ooşena. I'sa xəəqə ilyaakı, eyhen:

– Dek, Zı uvhuyn Vak'le g'ayxhıva, Zı Vas şukur haa'a. ⁴² Zak'le ats'an, Vak'le gırgıne gah-bışilycad Zı uvhuyn g'iyxhen. Zı man uvhuyn, Yizde hiqiy-allane milletın Ğu Zı g'axuvuva inyam he'ecenva.

⁴³ Manıd uvhu, I'see axtıda eyhen:

– Lazar, g'aqa qığeç'e!

⁴⁴ Qik'unar g'aqa qığeç'ena. Mang'une g'elybışıl xıleppişıl kafan alıpk'ır, aq'vad des-malee hitk'ır eyxhe.

I'see manbışik'le eyhen:

– Mang'un g'elybı-xıleppi eeqe, hooracen.

Yahudeeşde ç'ak'ınbışis I'sa gik'as tkkiykan

⁴⁵ Mayramne k'anyaqa abıyne, I'see ha'an g'acuyne Yahudeeşine geebınbışe Mang'ulqa inyam ha'a. ⁴⁶ Manbışın sabarabı fariseyaaşısqa† hapk'ın, I'see hı'iyn manbışis yuşan ha'a.

⁴⁷ Manke kaahinaaşın ç'ak'ınbışeyiy fariseyaaşe Aali Şuura‡ sav'u, eyhen:

– Hucoona ha'as? İng'vee geed əlaamat hagva.

⁴⁸ Şi Mang'usqa man ha'as hassıree, gırgıng'vee Mang'ulqa inyam ha'as. Romeençen g'oşunbı adı, Allahne Xaakınıy yişde milletıkın ha'asın.

⁴⁹ Maane sang'vee, mane seniyne xərne kaahinee Kayafee manbışik'le eyhen:

† **11:46** 11:46 fariseyar: Manbı I'sayne gahılın dındarar vuxha. Manbışik'le Allahna Q'aanun yugba vaats'a vuxhal-alla, manbı milletn ç'ak'ınbı vuxha. ‡ **11:47** 11:47 Aali Şuura: mane gahıl cühüt'yaaşine Ali Şuuree yights'al (70) insan ıxha. Manbı kaahinar, Q'aanunun mə'əllimar, fariseyar, qıvaats'ıyn insanar vuxha.

– Şok'le vuççud ats'a deş. ⁵⁰ Şolqa hiyxar dişde? Gırgıne ine milletıkın ixhese, sa İnsanın ine milletneme qik'uy, vuşdemee nimeexheeyid yugda eyxhe.

⁵¹ Mang'vee man cuvab culed-alqa deş uvhu. Mane seniyna xərna kaahin ixhayke peyğambariyvalla hav'u eyhen, I'sa ine milletneme qik'as. ⁵² Mana saccu ine milletnemeecar deş, Allahın gırgınəng'ə ehevkuyn uşaxar sacıgeeqa saa'asdemee qik'as.

⁵³ Mane yiğile manbişe fikir ooxhan giviyğal I'sa nəxüriy gik'asva. ⁵⁴ Mançil-allar I'sa Yahudeeşine yı'q'nee şenbişik'le g'acesın xhinne iykar ıxha deş. Mançer sahrays k'anene cigeeqa, Efrayim eyhene şahareeqa ark'ın, telebabışika maa'ar axva.

⁵⁵ Yahudeeşin PeesaxŞ bayram k'ane qıxha eyxhe. Gellesın insanar məttepksesva Peesaxile ögil xivaaşençe İyerusalimeeqa avayk'an. ⁵⁶ Manbişe I'sa t'abal ha'a, Allahne Xaasne ulyobzur sana-sang'uk'le eyhen:

– Şosqa nəxüdiy qöö? Mana bayrameeqa ayrescar dişdiyhan?

⁵⁷ Kaahinaaşın ç'ak'ınbişeyiy fariseyaaşe Mana aqqasva «Nyaa ixhay şavuk'leyiy ats'a, hagvecenva» əmr huvu vuxha.

Ş 11:55 11:55 Peesax: Allah qıdet'u ilğeç'uva alğayhen bayram. Man bayramnang'a, cühüt'yaaşe co Allahee nəxübiy Mısa peyğambarıleğana Misirğançe g'attivxhan hav'iy yik'el qalya'a. Man bayram nişil-allayiy alğayheva, nəxüdiy alğahas ıkkanna, Mısa peyğambarne q'öd'esde kitabee otk'un (11-12).

12

Mayramee I'sayne g'elybışilqa gıranın q'ış qadağva

¹ Peesaxıle yixhıle yığna ögil I'sa Bet-Anyeeqa, Vuce hapt'ıynbışde yı'q'neençe üç'ür qı'ına Lazar eyxhene cigeeqa qarayle. ² Maa'ad I'sayneme otxhuniy hele ıxha. Marteeyid sufranılqa otxhanan haqqa ıxha. Lazarır I'sayka sacıgee sufrayne hiqiy-allanbışde yı'q'nee eyxhe. ³ Mayramee mane gahıl sura lıtrılqa ələən, geed gıranın, yugun evanan q'ış alyaat'u, I'sayne g'elybışilqa k'ya'a. Qiyğa məng'ee cene ç'ərbışika Mang'un g'elybı mətta'a. Xavcad q'ışşına evayn alyaat'a. ⁴ I'sayne telebabışde sang'vee, Mana mering'une xılyaqqa qelesde Kariotğançena Yahudee eyhen:

⁵ – Nya'a man q'ış xhebid vəş (300) dinarıs* massa huvu, kar deşınbışis bit'al hidi'ı?

⁶ Mang'vee man cuvab kar deşınbışda haa'ava deş eyhe, sixnariy ıxhayke eyhe. Mang'usqa pılana q'utye quvu vooxhe, mang'veeyid cus ikkanne karas mañçe pıl alyaat'a ıxha.

⁷ I'see eyhen:

– Mana i'ğiykar himee'e! Məng'ee man q'ış g'iyniye yığs havacı ıxha. Məxür məng'ee Zı k'eyxhas ixhesın xhinnee qı'ı. ⁸ Kar deşınbı gırgıne gahbışilycab şoka vuxhes, Zımee gırgıne gahbışil şoka ixhes deş.

⁹ Gellesde Yahudeeşik'le I'sa maa'ar ıxhay ats'axhxhe. Manbı maqa I'sa g'acesvacar deş,

* **12:5** 12:5 Dinar: nuk'rayke hı'ıyn pıl. Sa dinar sa yığsde işis hoole vuxha.

Vucee hapt'ıynbışde yı'q'neençe üç'ür qı'ına Lazar g'aces abı. ¹⁰⁻¹¹ Lazarır-alla gellesde Yahudeeşe hapk'ın, I'says inyam hı'ı. Mançıl-alla kaahinaaşın ç'ak'ınbışis Lazar gik'as ikkiykan.

I'sa İyerusalimeeqa paççah xhinne ikkeç'e

¹² Qinne yiğıl bayrameeqa abıyne gellesde in-sanaaşik'le I'sa İyerusalimeeqa ayresva g'ayxhı. ¹³ Manbışe xurmayn bıtağbı alyaat'u ts'irbı ha'a, Mang'une ögilqa qığeebaç'e. Manbışe eyhen:
– *Hosanna*†!

Rəbbine doyuka Qarıng'us şukur vuxhena!
İzrailıyne Paççahıs şukur vuxhena!

¹⁴ I'see q'udux t'abal hav'u, çil ilexa. Mane karbışde hək'ee Muq'addasne Otk'unee inəxüd otk'un:

¹⁵ «*Sionna yiş*‡, *qimeeqən!*

İleeke, yiğna Paççah

sa q'uduxul alixı vor qöö!»§

¹⁶ Ts'etta telebabışılqa vuççud hiyxhar deş. Allahee I'sa axtı qı'ıyle qiyğa, Mang'une vuk'lelqa qadıynbı, telebabışe yik'el qalya'a. Mançine hək'ee ögilycadniy Muq'addasne Otk'unıybışee otk'un. ¹⁷ I'see Lazar nyuq'vneençe qort'ul hapt'ıynbışde yı'q'neençe üç'ür qı'ıyne gahıl, Mang'une hiqiy-alla sadiyne milletın mançına gaf haa'a. ¹⁸ Milletık'le I'see man əlaamat haguva g'ayxhı ıxha, mançıl-allad

† **12:13** 12:13 Hosanna: cühüt'yaaşine mizel «Şi g'attivxhan hee'eva» eyhen vodun. Məxür Allah axtı qa'a ıxha. ‡ **12:15** 12:15 Sionna yiş: man İyerusalimva eyhen vodun. Sion İyerusalim alyaa'v'una tepa vobna. § **12:15** 12:15 İnəxüd Zakariy peyğambarne kitabee otk'un (9:9).

millet Mang'une ögilqa adayle. ¹⁹ Mançil-alla Fariseyaşe* sana-sang'uk'le eyhen:

- Vuççud yişde xılence qöö deş. Gırgınbı Mang'uqab qihna əlyhəə!

I'see Vuc qik'asva eyhe

²⁰ Bayramıs İyerusalımqa ı'bəədatısva abıynbışde yı'q'nee Yunanarıb vuxhaynıbı.

²¹ Manbı Galileyayne Bet-Tsayda şahareençe eyxhene Filippne k'anyaqa hapk'ın, miz k'yaa'a:

- Xərna, şak'le I'sa g'aces ıkkın.

²² Filipp arı, Andreyk'le eyhen. Andreyir Filippır hapk'ın, mana gaf I'says haa'a. ²³ I'see alidghınıy qele:

- İnsanne Duxayna axtı qexhena gah qabı.

²⁴ Zı şok'le hək'en eyhe, sa suk ç'iyelqa g'a'aypxhı qıdevk'eene, vuccab aaxva. Mana qıvk'veeme, geed şagav hele. ²⁵ Cuna ı'mı'r vukkanang'vee,

mana avaak'an haa'as. İne dyunyel cune ı'mrena hidyaa'ang'veeme, mana gırgıne gah-bışis havaces. ²⁶ Şavusiy Zas g'ullux haa'as vukkan, Zaqar qihna qoracen. Zı nyaa ixhee, Yızda nukarır maa'ar ixhes. Şavaayıy Zas g'ullux hav'u, Yızde Dekkeeyib mang'us hı'rmat haa'as.

²⁷ Həşde Yızın yik' ulyoyk'al vod. Hucoo Zasse eyhes əxəyee? Deşxheene, «Dek, Zı ine gahıke g'attixhan he'evanel!» eyhes? Zı ine gahınemeecar qarı. ²⁸ Dek, Yiğın do axtı qe'e!

Manke xəənçe ses qayle:

* **12:19** 12:19 Fariseyar: Manbı I'sayne gahulin dındarar vuxha. Manbışik'le Allahna Q'aanun yugba vaats'a vuxhal-alla, manbı milletun ç'ak'ınbı vuxha.

– Yızın do axtı qı'iyın, meedıd axtı qa'asın!

²⁹ Maa'ab ulyobzurne sabaranbışe eyhen:

– Xəybı g'əhətqı'.

Mansanbışed eyhen:

– Mang'uka malaaik yuşan hı'ı.

³⁰ I'see manbışis alidghınıy qele:

– Man ses Yızdemee deş, vuşdemee qadı.

³¹ İne dyunyeyıs məhkama alğahasda gah hipxırna, in dyunye vuk'lek ıkkekkın iblis g'ehəşşesda. ³² Zı ooqa qa'amee, Zı gırgınbı Zalqa ts'ıts'a'as.

³³ I'see mane cuvabıka Vuc nəxüriy qık'asva eyhe. ³⁴ Milletın Mang'us alidghınıy qele:

– Şak'le Q'aanune g'ayxhiyn, Masixh[†] gırgıne gahbışis axvas. Nya'a Ğu manke «İnsanna Dix ooqa qa'asva» eyhe? İna İnsanna Dix vuşune?

³⁵ Manke I'see manbışik'le eyhen:

– Sık'ınna gahnad Nur şol oğa ixhes. Nur vodnang'a iviykre, miç'axiyvalın şu uvqumaaqacen. Miç'axiyvalee iykarang'uk'le vuc nyaqa ark'iniy ats'a eyxhen deş. ³⁶ Nur vodnang'a Nurus inyam he'e, şu Nurun dixbı vuxhecenva.

I'see manva uvhuyle qiyğa, mançe ark'ın dyugulexhena.

Geebınbışe I'salqa inyam ha'a deş

[†] **12:34** 12:34 Masixh: nın cuvab «q'ış qadğuna» eyhen vodun. Avaala İzrailil məxdın ədat ıxha, kaahinaaşine, paççahaaşineyiy peyğambaraaşine vuk'lelqa q'ış qadağva ıxha. Man q'öd'esin I'sayn do Allahee Mana g'əyxı'nava eyhen vod. İzrailiybışik'le peyğambaraaşe uvhuynbı ats'a ıxhal-alla, manbışe Masixh qarı cun millet duşmanaaşike g'attixhan hı'ı, dyunyeyıs xəbvalla hav'uy gozet ha'a ıxha.

37 I'see manbışde ögil manimeen əlaamatbı
hagveeyid, manbışe Mang'ulqa inyam ha'a deş.
38 Man karbı, Yeşaya peyğambaree uvhiynbı
xhinne, eyxhe:

«*Rəbb, şı uvhuynçilqa şavaane inyam hı'ı?*

Şavusne Rəbbina guc gyaagu?»‡

39 Manbışisse inyam ha'as əxə deşdiy, Yeşaya
peyğambaree menne cigee inəxüd uvhuva:

40 «*Allahee manbışin uleppi bı'rq' qı'ı,*

yik'bıd g'ayelqa sak'al hı'ı,

uleppışika g'imececenva,

yik'bışisid haymeexhecenva,

Mang'ulqab sıvmiyk'alcen manbı yug qee'eva».§

41 Yeşayayk'le I'sayna axtıvalla g'avcuynçil-
alla, man cuvab uvhu Mang'une hək'ee yuşan
hı'ı.

42 Ç'ak'ınbışde geebınbışe I'salqa inyam
he'eeyid, man manbışe ats'axhya'a deş.
Fariseyaşe co sinagogeençe* g'e'eebaşeva,
manbı qəvəyq'ən vooxhe. 43 Manbışis Allahee
deş, insanaaşe cos q'iymat huvu vukkiykan.

I'sa insanar g'attivxhan haa'as qarı

44 I'see axtıda eyhen:

– Zalqa inyam ha'ang'vee Zalqa deş, Zı
G'axuvuyng'ulqa inyam ha'a. 45 Zı g'eceng'uk'le
Zı G'axuvuna g'ece. 46 Zalqa inyam ha'ana
vuşucar miç'axiyvalee imaxvacenva, Zı dyun-
yelqa Nur xhinnee qarı.

‡ **12:38** 12:38 İnəxüd Yeşaya peyğambarne kitabee otk'un (53:1).

§ **12:40** 12:40 İnəxüd Yeşaya peyğambarne kitabee otk'un
(6:10). * **12:42** 12:42 sinagoga: Cühüt'yaşe ı'bəədat ha'an

ciga.

⁴⁷ Şavuk'leyiy Zı uvhuyn g'ayxhı man hidi'ı, Zı mana muhaakima ha'as deş. Zı dyunye muhaakima ha'asva deş, man g'attixhana'asva qarı. ⁴⁸ Zı əq'əna qı'ına, Yızın cuvab k'ane qıdy'a'ana sa karan muhaakima ha'as. Manıd Zı uvhuyn cuvab vod. Nekke qiyğiyne yiğil mana mançin muhaakima ha'as. ⁴⁹ Zı Zaled-alqa deş uvhu, Zı g'axuvuyne Dekkee hucooyiy eyhesva, nəxüdiy eyhesva Zalqa əmr hav'u. ⁵⁰ Zak'le ats'an, Mang'una əmr gırgıne gahbışisda i'mi'r vobna. Mançil-allad Dekkee Zak'le nəxüdiy uvhu, Zı həməxüdid eyhen.

13

I'see telebabışın g'elybı hoyğal

¹ Peesaxın bayram k'ane qıxha ıxha. I'sayk'le ats'a ıxha, Cuna ine dyunyeyle Dekkisqa əlyhəəsda gah hipxır vuxhay. Mang'us ine dyunyeylin Cun telebabı vukkiykıninbı. Mang'us manbı qik'asmee vukkiykananbı.

² Exhalin otxhuniy oxhanasde gahıl, iblisın, I'sa mebinbışde xılyaqə qeleva Kariotğancəne Şimonne dixene Yahudayne vuk'leeqa k'eççu ıxha. ³ I'sayk'le, Dekkee gırgın Cune xılyaqə quvu ıxhay ats'anniy, Allahısse qarı Allahne k'anyaqa əlyhəəs ıxhayid ats'anniy. ⁴ Mana sufranile oza qıxha, tanalin kar g'eşşe. Qiyğab desmal alyapt'ı, yı'q'eeqa iviyt'al. ⁵ Qiyğa

Mang'vee lyagameeqa xhyan kyı'ı, Cune telebabişin g'elybı hodğul, yı'q'eeqa avt'ulne desmalıqa manbışin g'elybı mətta'a. ⁶ I'sa, Şimon-Pyoturusqana qıxhamee, mang'vee I'sayk'le eyhen:

– Xərna, Ğune yızın g'elybı hoğalas?

⁷ I'see mang'uk'le eyhen:

– Zı həşde ha'an valqa hiyxhar deş, qiyğa man valqa hixharas.

⁸ Pyoturee Mang'uk'le eyhen:

– Ğu yızın g'elybı mısacad hoğalas deş!

I'see mang'us alidghınıy qele:

– Zı ğu hudyorğüleene, vasse Yizde k'ane ixhes əxəs deş.

⁹ Şimon-Pyoturee Mang'us alidghınıy qele:

– Xərna, saccu yızın g'elybıcad deş, xileppıd, vuk'ulyub hooğle.

¹⁰ I'see mang'us alidghınıy qele:

– Əyxı'rne insanın g'elybı hodğulee ç'əv, mana ooğançe-avqamee məttıra vor. Şunab məttıba vob, saccu gırgınbı deş.

¹¹ I'sayk'le Vuc şavaa mering'une xılyaqa qelesva ats'ava, mançıl-allad «Vuşun gırgınbı məttıba deş vobunbıva» eyhe.

¹² Manbışin g'elybı hodğuliyle qiyğa, I'see tanalqan kar ali'ı, Cune cigee sufranne k'ane g'alirxhu, eyhen:

– Zı şok hı'iyn, şok'le ats'anne? ¹³ Şu Zalqa Mə'əllim, Xərnava ona'a. Şu man qotkuda ha'a, Zı Mana Vuc vorna. ¹⁴ Zı Mə'əllimiy Xərnang'a vuşun g'elybı hoyğalxhee, manke şunad sana-sang'un g'elybı hoğalas ıkkın. ¹⁵ Zı şok'le şu

ha'as ikkanan haguyn. Zı şok ha'an, şunad he'e. ¹⁶ Zı şok'le hək'en eyhe, nukar cune iyeyiyle, arınar vuc g'axuvuyng'ule xərna deş vor. ¹⁷ Həşde şok'le man karbı ats'anbı. Şu manbı ha'axhee, şu baxtivararıb.

¹⁸ Zı man vuşde gırgıng'une hək'ee deş eyhe. Zak'le Zı g'əvxüynbı vaats'anbı. Hasre həşde Muq'addasne Otk'unee otk'uniyn ixhecen:
«Yızın gıney otxhuning'vee

*Zalqa g'el g'ott'ul».**

¹⁹ Man karbı gırgınbı ögilycad ixhesse, Zı man şok'le eyhe. Qiyğa man ixhamee, şok'le Zı Mana vorva ats'axxhes. ²⁰ Zı şok'le hək'en eyhe, Zı g'axuvuyn insanar k'ane qa'ang'vee Zınar k'ane qa'asda, Zı k'ane qa'ang'eyir Zı G'axuvunar k'ane qa'asda.

I'see Vuc şavaayiy mering'une xılyaqa qelesva eyhe

²¹ Manıd uvhuyle qiyğa, I'see aq'va qı'ı meed eyhen:

– Zı şok'le hək'en eyhe, vuşde sang'vee Zı mering'une xılyaqa qeles.

²² Telebabışik'le I'see şavne hək'eeyiy eyheva dyats'axxha, sana-sang'uqa ilyaaka. ²³ I'says telebabışike sa geer ikkana teleba Mang'une k'ane g'ılexha. ²⁴ Şimon-Pyoturee mane telebayk'le avğançe-alla hagvan, qiyghnecenva şavne hək'eeyiy I'see eyhe. ²⁵ Mana teleba I'says inekke k'ane g'alirxhu ıxha. Mang'vee I'sayke qiyghanan:

* **13:18** 13:18 İnexüd Zaburee otk'un (40:10).

– Yizda Xərna, mana vuşune?

²⁶ I'see alidghiniy qele:

– İn gineyn tika k'yoq'u şavusqa quviy, mana vor.

Manke I'see giney qotxu k'yoq'u, Şimon Kari-otğançene dicesqa Yahudaysqa qele. ²⁷ Yahudee gineyn tika alyaat'umee, iblis mang'une aqa ikkeç'e. I'see mang'uk'le eyhen:

– Hucooyiy ha'a, zarada he'e!

²⁸ I'see man nya'asiy uvhuva sufranılne şavulqacad hiyxhar deş. ²⁹ Pılana q'utye Yahudaysne vuxhal-alla, sassang'usqa məxüd qayle: I'see mang'uk'le «Bayramısın şasın karbı alişseva» eyhe ixhes. Sayib manbışıqa inəxübna fikir vuxha: Mang'vee «Kar deşinbiş pıl bit'al he'eva» eyhe. ³⁰ Gineyna xüvə alyapt'ı, Yahuda zarara g'aqa qıgeç'e. Manke xəmniiy vob.

«Sana-sang'us vukkiykne»

³¹ Mana qıgeç'uyle qiyğa, I'see eyhen:

– Həşde İnsanna Dix† axtı qıxha, Mang'une arna Allahır axtı qıxha. ³² Mang'une arna Allah axtı qıxheene, Allaheeyir Cune arna Mana axtı qa'as. Xiliy qidi'i axtı qa'as. ³³ Yızın kulyfatbı, Zı sık'ırna gahnar şoka ixhes. Şu Zı t'abal ha'as. Yahudeeşin ç'ak'ınbışik'le «Zı ark'ınne cigeeqa, şosse qavaales vəxəş deş» uvhuyn xhinne, həşded şok'le manva eyhe.

† **13:31** 13:31 İnsanna Dix: I'see geedne nəqqee Cuk'le İnsanna Dixva uvhu. Məxür Daniyal peyğambaree qalesde Paççah Masixhık'le eyhe. Mana Paççah gırgıne milletbışda xərna ixhes.

³⁴ Zı şolqa ts'ebna əmr haa'a: sana-sang'us vukkiykne, Zas şu vukkanan xhinne, şunab sana-sang'us vukkiykne. ³⁵ Şu sana-sang'us vukkiykineə, gırğing'uk'le şu Yızın telebabı vuxhay ats'axxhesın.

I'see Pyoturee ha'asın eyhe

³⁶ Şimon-Pyoturee I'sayke qiyghanan:

– Xərna, nyaqane ı'qqə?

I'see alidghınıy qele:

– Zı həşde əlyhəəsde cigeeqa vasse Zaqar qihna qales əxəs deş, qiyğame ğu maqa qales.

³⁷ Pyoturee Mang'uk'le eyhen:

– Xərna, nya'a zasse həşde Vaqar qihna qales dəxə? Yiğnemeə, zı yizde canile ilyheç'e.

³⁸ I'see mang'uk'le eyhen:

– Yizdemeə, ğu canile ilyheç'eye? Zı vak'le hək'en eyhe, g'iyna dadal hook'asse, ğu xhebne yəqqees Zı ats'a deşva eyhes.

14

I'sa Dekkisqa vukkekkanə yəq vob

¹ – Hasre vuşun yik'bı g'ı'madak'vacen. Al-lahlıqad, Zalqad inyam he'e. ² Yizde Dekkine xaa geəb ciga vob. Ciga devxhanaxhiy, Zı şok'le eyhesınniy, Zı vuşdemeə ciga qaa'as ı'qqə.

³ Hark'ın şos ciga qav'uyle qiyğa, meer arı, şu Yizde k'anyaqa vukkee'es. Manke şu Yizde k'ane vuxhes. ⁴ Zı əlyhəəsde cigeeqana yəq şok'le vaats'ana.

⁵ Tomasee I'sayk'le eyhen:

– Xərna, Ğu nyaqa ark'ınıycar şak'le dyats'a, nençe maqana yəq vaats'a vooxheyiy?

⁶ I'see mang'uk'le eyhen:

- Hək'ena yəq, 1'mi'r Zı vorna. Şavussecar Dekkısqa, Zale ğayre menne yəqqı'n əlyhəəs əxəs deş. ⁷ Şok'le Zı ats'ava, Dekkır ats'a ixhesda. Həşdiyle şok'le Mana ats'ana, Mana g'acuna.

⁸ Filippee Mang'uk'le eyhen:

- Xərna, Ğu Dek şak'le hagve, man yişdemee ç'əv.

⁹ I'see mang'uk'le eyhen:

- Filipp, hək'erar vak'le Zı ats'a dişde? Nya'a, nimeena gahne vob Zı şoka eyxhena! Zı g'acuyng'uk'le Dekkır g'acuna. Vasse nəxüd eyhes əxəyee: «Şak'le Dek hagveva»? ¹⁰ Zı Dekkine ar, Dekkır Yizde ar vorva ğu inyam ha'a dişde? Zı şok'le eyhenbı Zı Zaled-alqa deş eyhe, Yizde arne Dekkee Cun işbı g'ece. ¹¹ Zı Dekkine, Dekkır Yizde arva eyhençilqa şu inyam he'e. Yizde işbışil-allaxheeyid inyam he'e. ¹² Zı şok'le hək'en eyhe, Zalqa inyam hı'iyng'vee, Zı ha'an işbı vuceeyid ha'asınbı. Zı Dekkine k'anyaqa əlyhəəva, mang'usse mançil-allad sık'ıldad geed işbı g'aces əxəs. ¹³ Dek Duxayle ğana axtı qe'ecenva, şu Yizde doyuile hucoo heqqee, Zı man ğırgın ha'asın. ¹⁴ Şu Yizde doyuile Zake hucoomecad heqqee, Zı man ha'asın.

I'see Muq'addasın Rı'h g'axilesva eyhe

¹⁵ - Şos Zı ıkkaxhee, Yızın əmırbı he'e. ¹⁶ Zınad Dekkike heqqasın, vuşun sura Aqqasda Mang'vee şos merna g'axilece. Mana ğırgıne gahbışil şoka ixhes. ¹⁷ Mana hək'en karbı xət qa'an Rı'h vodun. Dyunyeyk'le Man g'acu deş, ats'a deş. Mançil-allad Man q'abıl ha'as əxə

deş. Man şoka eyxheva, vuşde ad eyxheva şok'le Man ats'an. ¹⁸ Zı şu dek-yed dena g'alyaa'asdeş, şosqa qalesda. ¹⁹ Sa sık'inne gahile dyunyeyk'le Zı g'acesdeş, şok'leme Zı g'acesda. Zaqa i'mi'r vodva, şoqab vuxhesda. ²⁰ Mane yiğil şok'le ats'axhxhesın Zı Dekkine, şu Yizde, Zınar vuşde ar vor. ²¹ Şavaayiy Yızın əmirbı yik'el aqqı, manbı ha'a, Zı ikkana mana vor. Zı ikkana, Dekkısır ikkiykanasda. Zasır mana ikkiykanasda, Zınar mang'uk'le Zı hagvasda.

²² Kariotğançenedeş, manisa Yahudee I'sayk'le eyhen:

– Xərna, nya'a Vas Ğucar Ğu dyunyeyşdeş, şak'lecar hagvas ikkan?

²³ I'see mang'us alidghınıy qele:

– Şavusiy Zı ikkan, mang'vee Zı eyhen ha'asın. Dekkısır mana ikkiykanasda. Şi mang'usqa abı, mang'usnee aaxvas. ²⁴ Zı dekkang'veeme Zı eyhen ha'adeş. Şok'le g'iyxhenbı Zı eyhenbıdeş vod, Zı g'axuvuyne Dekkee eyhenbı vod.

²⁵ Zı vuşde k'anenang'acadniy manva uvhu. ²⁶ Dekkee Yizde doyuile g'axılesing'vee vuşun sura Aqqasing'vee, Muq'addasne Rı'hı'n şos gırgın xət qa'asın. Man Zı uvhuyn gırgın kar şos yik'el qalya'asın. ²⁷ Zı vuşde yik'bışeənçe şu abğançe opxhanan fıkrbı alyaata. Mançine cigeeyid Zı şos Yızın qəpqrı'niy deşin fıkrbı hele, dyunyeyn helenbı xhinneedeş hele. Hasre vuşun yik'bı g'i'madak'vacen. Qı'məəq'ən! ²⁸ Zı şok'le «Həşde əlyhəəna, qiyğa meer vuşde k'anyaqa sak'alasdava» eyhen g'ayxhiyn. Şos Zı ikkan ıxhaynxhiy, Zı Dekkine k'anyaqa əlyhəəva

şu şadeepxhesınbınıy, Dek Zaler xərnava. ²⁹ Zı şok'le man gırgın həşdecad eyhe, qiyğa man gırgın ıxamee, şu inyam he'ecenva. ³⁰ Zasse şoka geer yuşan ha'as əxəs deş, ine dyunyeyna xərna, iblis, qöö. Mang'vee Zas xəbvalla haa'as deş. ³¹ Dyunyeyk'le in ats'axxhes ıkkana: Zas Dek ıkkanna, Mang'vee Zak'le uvhuyn gırgın Zı ha'an. Həşde inçe əlyhəəs, oza qeepxhe.

15

I'sa hək'ena tayang vor

¹ - Zı hək'ena tayang vor, Yizda Dekkır bağban. ² Zal alyadıyn şagav hidelen gırgın bitağbı Dekkee gyadaxanı. Şagav helen bitağbıme sık'ıldad geed şagav helecenva Mang'vee mətta'anbı. ³ Zı uvhuynə cuvabıncab şu mətta'uyınbı. ⁴ Yizde ab aaxve, Zınar vuşde ar axvas. Bitağ tayangıl idyaxveene, mançisse çiled-alqa şagav heles əxə deş. Şunab Yizde ab idyavxvee, şossed şagav heles əxəs deş.

⁵ Tayang Zı vorna, şumee bitağbı vobunbı. Vuşuyiy Yizde ar, Zınar mang'une ar axu, məxrıng'vee geed şagav heles. Şosse Zı dena vuççud ha'as əxəs deş. ⁶ Vuşuyiy Yizde ar idyaxu, qotxu dağəççuyn bitağ xhinne qeqq-vasda. Məxdın bitağbı sı'ı, ts'ayeeqa dağa'a, manbıd yı'qqı'lqa sıyk'al. ⁷ Şu Yizde ab axveene, Zı eyhenbıd vuşde ad axveene, şos ıkkanan heqqe, man şos helesın. ⁸ Şu geed şagav huveene, Yızın telebabı vuxheene, məxür Yizda Dekkır axtı qa'as.

⁹ Dekkıs Zı nəxüriy ıkkən, Zasıb şu həməxüb vukkan. Yizde mühübee aaxve. ¹⁰ Nəxüdiy Zı Dekkın əmirbı ha'a, Mang'une mühübee axva, şunad Yızın əmirbı he'eene, Yizde mühübee aaxvas. ¹¹ Yızda şadvalla şoqab vuxhecənvə in Zı şok'le uvhu. Məxüb şunab şadvalin gyavts'ecən. ¹² Yızda əmr ina vob: Zas şu vukkanan xhinne, şosıb sana-sanbı vukkiykne. ¹³ Cuna ı'mı'r hambazaaşinemeə huvuyng'ule geeb, şavussecaab vukkiykanas vəəxəs deş. ¹⁴ Şu Yızın əmirbı he'eene, manke şu Yızın hambazar vob. ¹⁵ Zı şok'le həmbalarva eyhe deş. Həmbalık'le cune iyeseə hucoo ha'a ıxhaycad ats'a deş. Zı şok'le hambazarva eyhe, Dekkike g'ayxhiyn gırgın Zı şok'le uvhuyn. ¹⁶ Şu Zı g'əyxı' deş, Zı şu g'əvxü gyuvxhu, şu yugun şagav helecənvə, vuşun şagav geed axvecənvə. Manke şu Yizde doyle Dekkike hucoo heqqee, Mang'vee şos helesın. ¹⁷ Zı şos ina əmr hoole: sana-sang'us vukkiykne.

«Dyunyeys şu g'imeebace qeepxhes»

¹⁸ - Dyunyeys şu g'imeebace qeepxhee, şu manke yik'el qale'e, mançile ögiylir Zıniy g'imeece qıxhava. ¹⁹ Şu ine dyunyeynbı vuxhaynbıxhiy, dyunyeys şu çinbıva vukkiykanasınbıniy. Şume ine dyunyeynbı deş vob. Zı şu dyunyeyke g'əvxü. Mançil-allab dyunyeys şu g'imeebace qeepxha. ²⁰ Zı şok'le uvhuyn cuvab həşde yik'el qale'e: «Həmbal iyesiyle xərna deş vor». Zalqa yığbı allı'ixhee, şolqad allya'asınbı. Zı uvhuyn hı'iyxhiy, şu uvhuynıd ha'asınniy. ²¹ Manbışik'le Zı G'axuvuna dyats'ava, man gırgın şok Zal-alla

ha'as. ²² Zı arı manbışik'le ittevhuynxhiy, manbışil bınah vuxhes deşdiy. Həşdeme manbışıqa bınahbışike heepxasın ghal deşin. ²³ Şavuk'leyiy Zı g'imece, mang'uk'le Yızda Dekkır g'imece vor. ²⁴ Zı, mankilqamee manbışde yı'q'nee hı'iyın əlaamatbı hidi'iyınxhiy, manbışıqa bınah vuxhes deşdiy. Həşdemee manbışik'le Zı hı'iyın g'acu, Zınar, Yızda Dekkır manbışik'le g'imeebace qeepxha. ²⁵ Məxüd cone Q'aanune otk'un: «*Manbışis Zı nişilycar-alla g'imece qıxha*»*. Məxüdüdü ıxhayn.

²⁶ Şosqa vuşun sura Aqqasda qales. Zı Mana Dekkisse g'axiles. Man Dekkike qöön, hək'en xət qa'an Rı'h vod. Mançin Yızde hək'ee şahaadat haa'as. ²⁷ Şu q'omançecab Zaka vuxhal-alla, şunab şahaadat ha'as.

16

¹ – Yəqqı'le qıgmeebaç'ecenva in Zı şok'le eyhe. ² Şu sinagogbışeençə* g'eeppşesınbı. Man k'ıldanan xhinnee, məxbına gah qöö, şu gyapt'iyınbışisqa məxüd qales, co Allahıs g'ulluxniy haa'a. ³ Zınar, Dekkır manbışik'le qıvdyaats'ıva, manbışe man ha'asın. ⁴ Zı man şok'le ögiykecad eyhe, qiyğa mana gah qabımee, şosse yik'el himiyxacenva. Zı şoka ıxhaynçil-alla, man Zı şok'le ögil eyhe deşdiy.

Muq'addasne Rı'hı'na iş

⁵ – Həşdeme Zı, Zı G'axuvuyng'une k'anyaqa əlyhəəng'a, vuşde neng'veecad Zake «Nyaqane

* **15:25** 15:25 İnexüd Zaburee otk'un (34:19).

* **16:2** 16:2 sinagoga: Cühüt'yaaşe ı'bəədat ha'an ciga.

əlyhəəva?» qiyghan deş. ⁶ Zı şok'le manva uvhuva, şu aq'vabı qı'ı. ⁷ Zı şok'le hək'en eyhe, Zı vuşde yugvalinemecar əlyhəə. Zı idyark'inee, vuşun sura Aqqaqqana şosqa ayres deş. Zı ark'inee, Man, hək'en xət qa'an Rı'h, Zı şosqa g'axilesın. ⁸ Man qadımeə, insanaaşına bınah aq'valqa qığaahas. Mançin sayid qopkuvallayiy məhkama hagvas. ⁹ Manbışda bınah Zalqa inyam hidi'iy vob. ¹⁰ Mançin Yızda qopkuvalla haagvas – Zı Dekkisqa əlyhəə, şok'le Zı sayir g'aces deş. ¹¹ Mançin məhkamayne hək'ee yuşan ha'as – in dyunye vuk'lek ikkekane iblisın məhkama ixhay.

¹² Zaqa şok'le eyhesın geed kar vod, həşde man şolqa hixharas deş. ¹³ Hək'en xət qa'an Rı'h qadımeə, Mançis şos bıkrna hək'ena yəq haagvas. Mançin Çiled-alqan kar eyhes deş. Hucooyiy g'iyxhe, man eyhes, şok'le vuk'ləlqa qalesınbı eyhes. ¹⁴ Mançin Zı axtı qa'as, Yızınçike alyaat'u, şos yuşan ha'asva. ¹⁵ Dekkıqa vodun, gırgın Yızın vod. Mançil-allad ine Rı'hın Yızınçike alyaat'u, şos yuşan ha'asva Zı uvhu.

Telebabışın aq'vabı qı'iy şadvalilqa sak'alas

¹⁶ – Sık'inne gahile şok'le Zı g'aces deş, sık'inne gahileme şok'le meer Zı g'acesda.

¹⁷ Mane gahıl I'sayne sabara telebabışe sana-sang'uk'le eyhen:

– «Sık'inne gahile şok'le Zı g'aces deş, sık'inne gahileme şok'le meer Zı g'acesda», «Zı Dekkine k'anyaqa əlyhəə» man hucoova eyhenniyan?

¹⁸ Manbışe sana-sang'uke qiyghanan:

- Mang'vee eyhen «sık'ınna gah» hucoo eyhenne? Mang'vee eyhen şalqa hiyxhardeş.

19 I'sayk'le manbişe qiyghanas ikkanan ats'axhxha, manbişik'le eyhen:

- «Sık'ınne gahıle Zı g'acesdeş, sık'ınne gahıleme meer g'acesda» manniy sana-sang'uke qiyghan? 20 Zı şok'le hək'en eyhe, şu gyaaşesınbı, nağbı k'ya'as, dyunyeme şadxhesın. Şu aq'vabı qa'as, man vuşun aq'vabı qı'iyme şadvalılqa sak'alas. 21 Zəiyfee uşax ixhesda gah qabımee, aq'va qa'a. Uşax ıxhameeme ts'its'iyn ik'ar məng'isse yik'eliyxanan. Dyunyelqa insan qarıva, mana şadeexhena. 22 Həməxüdüd şu həşde aq'vabı qa'a. Zak'le şu meeb g'avcesınbıcab, manke vuşun yik'ıbı şadxhesınbı. Şavaacabıb vuşda şadvalla g'avşesdeş. 23 Mane yiğil şu Zake vuççud qiyghanasdeş. Zı şok'le hək'en eyhe, Yizde doyule şu Dekkike hucoo heqqee, Mang'vee şos helesın. 24 Həşdilqamee şu Yizde doyule vuççud heqqıdeş. Şu heqqee, Dekkee helesın, vuşun yik'bıd şadvalin gyats'esınbı.

I'sa dyunyeyle ğamxhana

25 - Ögilycad Zı misaalabı ts'its'a'a-ts'its'a'a şos karbı xət qı'ı. Həşde məxbına gah qöö, Zı şoka misaalabı ts'its'a'a-ts'its'a'a yuşan ha'asdeş. Zı Dekkine hək'ee şoka vuççud dyugul hidı'ı yuşan ha'as. 26 Mane gahıl şu Yizde doyule heqqas. Zı şok'le Dekkike vuşdemee hucoomecad heqqasvadeş eyhe. 27 Dekkis Cus şu vukkan, şos Zı ikkiykınva, Zı Allahısse qarıva şu inyam hı'ıva. 28 Zı Dekkine k'anençe ine

dyunyelqa qarı, ine dyunyeyler meer Dekkına k'anyaqa əlyhəəs.

²⁹ Telebabışe eyhen:

- Haane, həşde Ğu vuççud dyugul hidi'ı yuşan hı'ı, misaalabı ts'its'i'ı deş. ³⁰ Həşde şalqa hitxır, Vak'le gırgıncad ats'avud. Vake qiyghanassecad, Vaqa qelesın alidghınıy eyxevud. Şi mañçil-allad inyam ha'an Ğu Allahısse qarına vorva.

³¹ I'see manbışike qiyghanan:

- Həşde inyam ha'anne? ³² Vuşun gırgınbı vuşde xaybışeeqa ehevkasda, Zı Zaler-alqa g'alerçesda gah qööna, hipxırna. Zı Zıcar deş vor, Yızda Dekır Zaka vor. ³³ İn gırgın Zı şok'le eyhen, şu Yızde abnang'a, şoqa şu abğançe opxhanan fıkırbı mexhecenva. İne dyunyee dağamiyvallabı ixhes. Yik'eka vuxhe! Zı dyunyeyle ğamxhana.

17

I'sayna düə

¹ I'see man uvhuyle qiyğa, xəəqə ilyakkı, eyhen:

- Dek, gah qabına. Yiğna Dix axtı qe'e, Dixeeyir Ğu axtı qe'ecen. ² Ğu gırgıng'ul oona Mang'us xəbvalla huvu, Mang'veeyib Ğu Cus huvuynbışis gırgıne gahbışisda ı'mı'r hevlecenva. ³ Gırgıne gahbışisda ı'mı'r mana vob: hasre ats'axxhecen saccu Ğu hək'ena Allah ıxhay,

sayır Ğu g'axuvuna I'sa Masixh* qıvaats'ecen.
 4 Zı Ğu Zas huvuna iş hav'u, Zı Ğu ç'iyene aq'val
 axtı qı'ı. 5 Dek, dyunye ixhanassecad, Zı Yiğne
 k'ane eyxheng'ana axtıvalla Zas həşde Yiğne
 k'ane hevle.

6 Dyunyel Ğu Zas huvuyne insanaaşis Zı Ğu
 vuşu ıxhay xət qı'ı. Manbı Yiğınbı vuxha, Ğu
 manbı Zas huvu, manbışed Ğu eyhenbı hı'ı.
 7 Manbışik'le həşde ats'an, Zas huvuyn gırgın
 kar Vaken vodun. 8 Ğu Zas xət qı'iyn Zı man-
 bışisıd xət qı'ı, manbışed yik'eeqa ıkkiyn. Zı
 hək'erar Yiğne k'anençe qarı ıxhay, manbışik'le
 ats'an, Ğu Zı g'axuvuvad manbışe inyam ha'an.
 9 Zı dyunyeynemee deş, manbışil-alla düə haa'a.
 Manbı Yiğınbı vob, Ğume Zas manbı huvu.
 10 Yızın gırgın kar Yiğın vod, Yiğınıd Yızın vod. Zı
 manbışile ğana axtı qıxha. 11 Zı həşde dyunyel
 deş vor, manbıme dyunyel vob. Zınar Vasqa
 qöö. Muq'addasna Dek, manbı Ğu Yiğne doyuka
 havaace. Man do Ğu Zas huvu. Hasre manbıb,
 Zınayiy Ğu xhinnee, sa vuxhecen. 12 Zı man-
 bışikanang'a, Zas huvuynbı Yiğne doyukaniy Zı
 havaace. Zı manbışda nenacar aqval hı'ı deş.
 Manbışda saccu sa Zı havacı deş, manar aguna.
 Muq'addasne Otk'unee məxüdid otk'un.

* **17:3** 17:3 Masixh: man cuvab «q'ış qadğuna» eyhen vodun. Avaala İzrailil məxdın ədat ıxha, kaahinaaşine, paççahaaşineyiy peyğambaraaşine vuk'lelqa q'ış qadağva ıxha. Man q'öd'esın I'sayn do Allahee Mana g'əyxı'nava eyhen vod. İzrailiybışik'le peyğambaraaşe uvhuynbı ats'a ıxhal-alla, manbışe Masixh qarı cun millet duşmanaaşike g'attixhan hı'ı, dyunyeys xəbvalla hav'uy gozet ha'a ıxha.

¹³ Həşdeme Zı Vasqa qöö. Dyunyelynang'a Zı in eyhe, Yizda şadvalla bıkırba manbışıka vuxhecenva. ¹⁴ Ğu Zak'le uvhiyn, Zı manbışis xət qı'ı. Zı ine dyunyeyna deşda xhinnee, manbıb ine dyunyeynbı deş vobunbı, dyunyeys manbı g'umooce qeepxha. ¹⁵ Zı Vas düə manbı ine dyunyeyle alept'ecenva deş haa'a, Ğu manbı pisinçike havaacecenva haa'a. ¹⁶ Zı ine dyunyeyna deşda xhinnee, manbıb ine dyunyeynbı deş vobınbı. ¹⁷ Yiğın cuvab hək'en vodun. Manbı mane hək'ene cuvabıka Yiğneme curee'e. ¹⁸ Ğu Zı dyunyelqa g'axuvuyn xhinne, Zınab manbı dyunyelqa g'axuvu. ¹⁹ Manbı Yiğne hək'ene cuvabıka Yiğneme curepxhecenva, manbışdemee, Zıcar Zı Yiğne xılyaqa qele.

²⁰ Saccu manbışdemee deş, manbışde cuvabıka Zalqa inyam ha'anbışdemeeyib düə haa'a. ²¹ Nəxüriy Ğu, Dek, Yizde, Zınar Yiğne ar, hasre manbıb, məxüb Yişde ab vuxhecen. Manke dyunyeyn inyam ha'asın, Ğu Zı g'axuvuva. ²² Ğu Zas huvuna axtıvalla, Zınab manbışis huvu, Şi sanab xhinnee, manbıb sa vuxhecenva. ²³ Zı manbışde ar, Ğunar Yizde ar vor. Havaasre manbı bıkırba sa vuxhecen. Dyunyeyk'led ats'axhxhecen, Ğu Zı g'axuvu, manbıb Vas Zı xhinnee vukkan.

²⁴ Dek, Zas ikkanan, Zas huvuynbı Zınane cigee Zaka sacigee vuxha, Ğu Zı axtı qı'iy g'acecen. Vas dyunye ixhessecad Zı ikkanva, mana axtıvalla Ğu Zas huvu. ²⁵ Qorkuna Dek, dyunyeyk'le Ğu qıvaats'ı deş, Zak'leme

Ğu ats'ana. Manbışik'led Ğu Zı g'axuvu ıxhay
ats'axhxhayn. ²⁶ Ğu vuşu ıxhay Zı manbışik'le
haguyn, meedıd hagvasın. Hasre Yiğın Zı
ıkkıyınıy manbışıqad ixhecen, Zınar manbışde
ar axvacen.

18

I'sa aqqaqqa

¹ I'see manva uvhuyle qiyğa telebabışika
sacıgee Qidronne q'adaaline manisa suralqa
ılğeç'e. Maa sa bağ eyxhe. I'sayiy telebabı maqa
ıkkeebaç'e. ² I'sa hımva eyhesse telebabışika
maqa arayle ıxha. I'sa mering'une xıyaqa
qelesde Yahudayk'led mançıl-alla man cıga
ats'anniy. ³ Məxür Yahuda maqa sa deste
eskeraaşika, sayıb kaahinaaşine ç'ak'ınbıseyiy
fariseyaaş* g'axuvuyne g'aravulyçeeşika
arayle. Manbışde xıle bazırbı, ts'abı, silahbı
eyxhe. ⁴ I'sayk'le vuk'lelqa qalesın ats'ava, Mana
ögilqa qığeç'u, manbışike qiyghan:

– Vuşune t'abala'a?

⁵ Mang'us alidghınıy qele:

– Nazaretğançena I'sa.

I'see manbışik'le eyhen:

– Zı vorna.

Mana mering'une xıyaqa qelena Yahudar
manbışika ıxha. ⁶ I'see manbışik'le «Zı vornava»
uvhume, manbı yı'q'əlqa qeepxha, ç'iyelqa
gizyabaççe.†

* **18:3** 18:3 fariseyar: Manbı I'sayne gahılın dındarar vuxha.

† **18:6** 18:6 I'see «Zı vorva» uvhu, Mang'vee muq'addasın Allahun
do alyaat'u. Man muq'addasın do Allahee Misa peyğambarıs
g'yoxtxanne ğı'ç'iyne k'ane ağmış hı'l.

7 I'see meed manbışike qiyghanan:

– Vuşune t'abal ha'a?

Manbışe eyhen:

– Nazaretğançena I'sa.

8 I'see alidghiniy qele:

– Zı şok'le uvhuyn, Zı vornava. Zı t'abal ha'axhee, Zakanbı g'avkke, hudooracen.

9 I'see ögil uvhuyn cuvab ixhecenva, man eyxhe. Mang'vee ögilycadniy uvhu: «Zas huvuynbışda nenacar agvales harsıl deş».

10 Şimon-Pyoturuqa g'ilinc ıxha. Man qığayşu xənnə kaahinne nukarile k'ena ı'xı', mang'un sağın k'ırı g'a'adaççen. Mane nukarın do Malx ıxha. 11 Manke I'see Pyoturık'le eyhen:

– G'ilinc cigeeqa gixhxhe! Dekkee Zas huvuyn əq'übayn k'ola ulymoğane?

12 Məxür eskeraaşeyiy desteyne xəring'vee Yahudeeşine g'aravulyçeeşika sacigee I'sa aqqı, g'el-xıl iyt'alan. 13 Mana ts'erre Hannanne k'anyaqa qıkkekka. Hannan Kayafayna abattey ıxha. Mane sen Kayafa xərna kaahiniy vor.

14 «Milletnemee sa İnsanın qik'uy yugdava» Yahudeeşine ç'ak'ınbışik'le uvhuna Kayafa ina vuc vor.

Pyoturee ts'etta I'sa dyats'ava eyhe

15 Şimon-Pyoturiy sa merna teleba I'sayne qihna əlyhəə vuxha. Xərne kaahinık'le mana teleba ats'ava, mana I'sayka sacigee xərne kaahinne məhleeqa ikkeç'e. 16 Pyoturmee g'ar akkayne k'ane ulyorzul ıxha. Mane gahıl xərne kaahinık'le ats'ana mana teleba g'aqa qığeç'u akkee ilezarne içiyka yuşan hı'ı, Pyotur aqa

akkyayhe. ¹⁷ Akkee ileezarne içee Pyoturuke qiyghanan:

- Deşxhee, ğunar mane İnsanne telebabışkenane vor?

Pyoturee «De'eşva» eyhe. ¹⁸ Mık'adava nukaraaşeyiy g'aravulyçeeşe maa'ab ts'a halyaqqı, hiqiy-alla ulyobzur g'ümə abak'a vuxha. Pyoturur manbışde k'ane ulyorzul g'ümə arak'va ıxha.

Hannanee I'sayke qidghınbı ha'a

¹⁹ Mane gahıl Hannanee, kaahinaaşine ç'ak'ınbışde sang'vee, I'sayke telebabışdeyiy Vucee xət qa'ançine hək'ee qiyghan. ²⁰ I'see mang'us alidghınıy qele:

- Zı dyunyeyk'le dyugul hidi'ı uvhu, Yahudeeşin gırgınbı sabıyne sinagogbışeeyiy‡ Allahne Xaasne xət qı'ı. Vuççud Zı dyugulenda uvhu deş. ²¹ Nya'a Zake qiyghan? Zı uvhuyn g'ayxhiyne insanaaşike qiyghne. Manbışik'le Zı uvhuyn karbı ats'anbı.

²² I'sa cuvab uvhu ç'əvxhayle qiyğa, maa ulyobzurne g'aravulyçeeşine sang'vee Mang'une aq'vays ı'xiyxə. G'aravulyçee qiyghanan:

- Xərne kaahinis məxüdne cuvab qelen?

²³ I'see mang'us alidghınıy qele:

- Zı qorkura yuşan hidi'ıxhee, eyhe, neniyy qotkuda ittevhu? Qotkuda uvhuxheeyid, nya'a Zas ı'xiyxə?

²⁴ Qiyğa Hannanee I'sa g'el-xıl ayt'ılcar, xønne kaahinne Kayafayne k'anyaqa g'ıxele.

‡ **18:20** 18:20 sinagoga: Cühüt'yaaşe ı'bəədat ha'an ciga.

Pyoturee q'od'esiy xhebıd'es I'sa dyats'ava eyhe

²⁵ Şimon-Pyotur g'ar ts'ayisnee ulyorzul g'ümə arak'va ıxha. Mang'uke qiyghanan:

– Deşxheene, ğunar Mang'une telebabışdane vor?

Mang'vee «De'eşva» alidghınıy qele.

²⁶ Xərne kaahinne nukaraaşına sa, Pyoturee ı'xı' k'ırı g'a'aççuynə insanna xını, maa'ar ıxha. Mane nukaree Pyoturuke qiyghan:

– Mang'uka sacıgee zak'le ğu dışdiy bağee g'acu?

²⁷ Pyoturee meed gardanaqa alyaat'a deş. Mane gahıl dadal hook'a.

I'sa Pilatısne

²⁸ Qiyğa Yahudeeşine ç'ak'ınbışe I'sa Kayafayne k'anençe PilatneŞ sarayeeqa qıkkəkka. Miç'eed qexhe. Allahne ögil mı'q'ı' qimeebaxhecenva, Peesaxıne otXHuniyked oxhanas əxecenva, manbı co sarayeeqa ikkeebaç'e deş. ²⁹ Mançıl-allar Pilat g'aqa manbışde k'anyaqa qığeç'u, eyhen:

– Nena bınahne İng'ulqa g'iviyxhe?

³⁰ Manbışe Pilatıs alidghınıy qele:

– Mang'ul bınah devxhaynxhiy, Mana vasqa qeles deşdiy.

³¹ Pilatee manbışik'le eyhen:

– Mana şosqa alyart'u, vuşde q'aanunbışıs sik'ı Mang'us caza g'ats'aak'vne.

Ş **18:28** 18:28 Pilat: Pontiy Pilat Roma imperiyeyn gıxhxhına Yahudeyayna xərna ıxha. Mang'vee Yahudeyays 26-36 senbışıl xəbvalla hav'u.

Yahudeeşine ç'ak'ınbişe Pilatik'le eyhen:

– Şaqa vuşumecar gik'asda icaaza deşda.

³² Məxüd I'see Vuc nəxüriy q'ik'asva uvhuyn ixhecenva eyxhe*. ³³ Pilat meer cune sarayeeqa ikkeç'u, I'sa qort'ul eyhen:

– Yahudeeşina Paççah Ğune?

³⁴ I'see alidghınıy qele:

– Ğu man valed-alqanane eyhe, deşxhee mebınbişene vak'le Yizde hək'ee uvhu?

³⁵ Pilatee eyhen:

– Zı Yahudeençe deş vor. Ğu yizde xılyaqa yiğne milletiniy kaahinaaşine ç'ak'ınbişe quvu. Eyhe, Ğu hucooyiy hı'ı?

³⁶ I'see mang'us alidghınıy qele:

– Yizda Paççahiyvalla ine dyunyeykena deş vob. Yizda Paççahiyvalla ine dyunyeykena vuxhanaxhiy, Yizde yəqq'linbı Yahudeeşine ç'ak'ınbişde xılyaqa qımelecenva saç'ivkasınbınıy. Yizda Paççahiyvallame inçena deş vob.

³⁷ Pilatee Mang'uk'le eyhen:

– Ğu manke Paççahne?

I'see alidghınıy qele:

– Ğu qotkuda eyhe. Zı hək'ene karbişda şahaadat haa'asva uxu, ine dyunyelqa qarı. Vuşuyiy hək'ene sural Zal k'ırı alixhxhesın.

* **18:32** 18:32 I'see ögilycad Vuc çarmıxıl qik'asva eyhe (ilyaake 3:14; 8:28; 12:32). Roma imperiyee çarmıxıl givapxınnıyxhe gyabat'anbı. Mana nekke yı'q'na caza vuxha. Məxüd g'elil qeepxhayne, cuvabil k'ırı ilydiyxhene nukaraaşik ha'a ıxha. Roma imperiyeyn hassırınxhiy, Yahudeeşe I'sa g'ayeqqa huvuniy gik'as.

³⁸ Pilatee Mang'uke qiyghan:

– Hək'en sura vodunne?

Man qiyghınıyle qiyğa, mana meer Yahudeeşisqa qığeç'u, manbışik'le eyhen:

– Zak'le Mang'ul nəxbınacab bınah g'ooce deş.

³⁹ Şoqa ədat vod, Peesaxnang'a zı vuşdemee sa insan g'ekkan. Həşder şos ıkkaxhee, vuşdemee «Yahudeeşina Paççah» g'aykkas?

⁴⁰ Manbışe alidghınıy qeleng'a, ts'irbı hı'ı eyhen:

– Mana deş, Barabba g'aykke!

Barabbamee g'uldur ıxha.

19

Pilatee I'sa çarmıxılqa qıkkeeva eyhe

¹ Manke Pilatee I'sa qıkkı, çümqüqqa heles ilekka. ² Eskeraaşed zazaake tac hı'ı, Mang'une vuk'lelqa giyxhe, paççahılqa xhineeyid, tanalqa ç'əran tanalinbı alya'a. ³ Manbı I'saysqana qabı «Yahudeeşina Paççah, geer qa'ana!» uvhu Mang'une aq'vays ı'xiyxə ıxha.

⁴ Pilat meer g'aqa qığeç'u, Yahudeeşik'le eyhen:

– Haane, zak'le Mang'ul taxsir idveykıva sayid şok'le g'acecenva, Mana zı şosqa g'aqa qıgayhe.

⁵ Mane gahıl I'sa vuk'lel zazaakene tacıka, tanalyne ç'ərane tanalinçıka g'aqa qığeç'e. Pilatee manbışik'le eyhen:

– Mana İnsan haane!

⁶ Kaahinaaşine ç'ak'ınbışik'le, g'aravulyçeeşik'le Mana g'acumee, «Çarmıxıqqa ts'its'e'e, çarmıxıqqa ts'its'e'eva!» ts'irbı ha'a.

Pilatee manbışik'le eyhen:

– Mana şucar çarmıxıqqa ts'its'e'e, zak'le Mang'ul taxsir g'ece deş.

⁷ Yahudeeşine ç'ak'ınbışe mang'us alidghıniy qele:

– Şaqa sa q'aanun vob, mane q'aanunus sik'ı Mana qik'as ıkkın, Mang'vee Cuk'le Allahna Dix eyheva.

⁸ Pilatik'le man g'ayxhımee, mana sık'ırar qəyq'ən giyğal. ⁹ Meer mana cune sarayeeqa ikkeç'u, I'sayke qiyghanan:

– Ğu nençene vor?

I'see mançis alidghıniy qele deş. ¹⁰ Pilatee Mang'uk'le eyhen:

– Zasne alidghıniy qidele? Vak'le ats'a dişde, Ğu g'aykkasır, çarmıxılqa ts'its'a'asır zasse əxə?

¹¹ I'see mang'us alidghıniy qele:

– Vas xəənçe huvu dexhaynxhiy, Zak vuççud vasse ha'as əxəs deşdiy. Mançil-allad Zı yiğne xıyaqa quvuyng'ulqa valeb geeb bınah gyooxha.

¹² Mançile qiyğar Pilatis Mana g'aykkas ikkiykan, Yahudeeşeme ts'irıka eyhen:

– Ğu Mana g'aykkee, ğu imperatorna hambaz deşurne. Şavaayiy cuk'le paççahva eyhe, imperatorılqa g'elil qıxhay eyxhe.

¹³ Pilatik'le manva g'ayxhımee, I'sa g'aqa qıkkı, g'ayeyke hav'uyne yəqqə haakimne cigee giy'ar. (Mane yəqqı'k'le cühüt'yaaşine mizel Gabbatava eyhe ıxha.) ¹⁴ Peesaxayle ögiylin man yiğ ülycümən yiğ ıxha. Yı'q'ı'hiyna gah vuxha. Pilatee Yahudeeşik'le «Vuşda Paççah haaneva!» eyhe. ¹⁵ Manbışe ts'irbı ha'a, eyhen:

– De'eş, ak'an he'e, ak'an he'e! Mana çarmıxılqa ts'its'e'e!

Pilatee manbışike qiyghanan:

– Vuşda Paççahne çarmıxılqa ts'its'e'e?

Kaahinaaşine ç'ak'ınbışe alidghınıy qele:

– İmperatorule ğayrı şaqa paççah deşda!

¹⁶ Manke Pilatee I'sa çarmıxılqa ts'its'e'eva manbışisqa qele.

Eskeraaşe I'sa aqqı, qıkkekkana. ¹⁷ I'see çarmıx Vuceedad alyaat'u, Vuk'lena Bark'va eyhene cigeeqa ilqeç'e. (Cühüt'yaaşine mizel mane cigayk'le Golgotava eyhe.)

I'sa çarmıxılqa ts'its'a'a

¹⁸ Maa'ar I'sayle ğayrı q'öyre insanır çarmıxılqa ts'its'a'ana. Manbışda sa I'sayne sağıl, manasar solul ıxha. I'sa Vuc manbışde yı'q'nee ıxha. ¹⁹ Pilatee q'uval ooad

«Yahudeeşina Paççah Nazaretğançena I'sava» ok'an hı'ı, çarmıxıl ooqa givaxana'a. ²⁰ I'sa

çarmıxılqa ts'its'iyn ciga şaharıs k'ane ıxhayke, Yahudeeşine geebınbışe man otk'uniynbı qətq'ı'ynbı. Q'uval ooyud cühüt'yaaşine, latinne, yunanne mizyaaşıl otk'un ıxha. ²¹ Man

g'acu, kaahinaaşine ç'ak'ınbışe Pilatik'le eyhen:

– «Yahudeeşina Paççah» deş, «Cuk'lecad Vucee Yahudeeşina paççahva, eyhenava» ok'ne.

²² Pilatee alidghınıy qele:

– Zı ok'anasın otk'uniyn.

²³ I'sa çarmıxılqa ts'its'iyne gahıl, Mang'un tanalinbı alyaat'u, yoq'ne eskerıs cone yı'q'nee qa'a. Sayid q'omançe k'anyaqqame iyxhuyn ciga

deşin, sa bıkırne parçeykecad hı'iyn gurt ıxha.

²⁴ Manbişe sana-sang'uk'le eyhen:

– İn qit'dyaxxas, çöp k'eççes, şavus gitxhuy gexha.

Məxüd Muq'addasne Otk'unee otk'uniyn eyxhe:

«Yızın tanalinbı cos bit'al ha'as,

*yizde tanalinçinemee çöp k'eççes».**

²⁵ I'sayne çarmıxne k'ane yed, yedina yiçu, Klopasna xhunaşşe Mayram, sayır Magdaleençena Mayram ulyobzur vuxha.

²⁶ I'sayk'le Cune yedine k'ane, Cus geer ıkkanna teleba g'acu, Mang'vee yedik'le eyhen:

– Yed, ina yiğna dix vor!

²⁷ Qiyğa telebayk'led eyhen:

– İna yiğna yed vor!

Mançile qiyğa telebee mana cune xaaqa qiykekka.

I'sayn qik'uy

²⁸ Qiyğa I'sayk'le, gırgın bıkırxha g'acu, eyhen:

– Xhyan ıkkann!

Məxüd Muq'addasne Otk'unee otk'uniyn eyxhe.

²⁹ Maa'ad ç'ürç'ümən çaxırnan g'ab ıxha. Eskeraaşine sang'vee ç'ürç'üməne çaxireeqa gupk'a k'yooq'a. Qiyğa züfa eyhene alayne qı'şılqa gupk'a qı'xı', I'sayne ghalesqa qa'a.

³⁰ I'see ç'ürç'ümən çaxır ghalyaqa ıkkekkan. Qiyğa «Bıkırxhaynva» uvhu, vuk'ul g'a'abaççena, rı'hı'd qığeç'en.

* **19:24** 19:24 İnexüd Zaburee otk'un (21:19).

³¹ Ülcümən yiğ ıxha. Ögiyle Şabbat qööva Yahudeeşine ç'ak'ınbişe Pilatike «Çarmıxılqa ts'its'av'uynbişin g'elin barkv'bı haq'var hı'ı†, qüvxüynbı çarmıxıle gyaaqqeva» eyhe. Manbişis qüvxüynbı Şabbatne yiğil çarmıxıl avxu vukkan deşdiy. Mane ögiyle qööne Şabbatne yiğil xədn bayram ıxha. ³² Manke eskerar abı, I'sayka çarmıxılqa ts'its'av'uyne insanaaşın ts'etta sang'un, qiyğad mansang'un g'elybı haq'var ha'a. ³³ I'sayne k'anyaqa qeepxhayng'a, Mana qik'u g'acu. Mang'un g'elybı haq'var ha'a deş. ³⁴ Eskeraaşine sang'vee Mang'une ak'vaayk nizeyka q'əç' haa'a, mançe xhyaniy eb gyobatstse.

³⁵ Man g'acuyng'vee vucee şahaadat haa'a, şunad mançılqa inyam he'ecenva. Mang'una şahaadat hək'ena vob, mang'uk'le cuk'led vucee hək'en eyheva ats'an. ³⁶ Man gırgın Muq'addasne Otk'unee otk'uniyn xhinne, eyxhe: «*Mang'una sacab bark'v havaaq'aras deş*»‡. ³⁷ Sa menne Otk'unee otk'un vod: «*Manbişe mang'une*

† **19:31** 19:31 G'elin barkv'bı haq'var hı'ı: Mısayne Q'aanune gıvaxın gyapt'ıynbı verığ ky'ooçesse yivele g'avşes vukkanva otk'un. Çarmıxılqa ts'its'av'uynbimee mankecab habat'a vuxha deş. Manbişde sabaranbişin hapt'iy xilece yiğbına ts'its'exhe ıxha. Manbı çarmıxıl xileppişike gıvaxın vuxhayke, manbişisse avts'esınmeen nafas alişşes əxə ıxha deş. Mançıl-allab manbı sık'ılbaxheeyib g'elilqa suğootsasniy vukkan. Gıvaxınne cigee g'elybı haq'var hı'iynbimee, g'elybişe uvqıdyaaqava, nafas haxıles dəxi' zaraba habat'a vuxha. ‡ **19:36** 19:36 İnexüd Mısa peyğambarne qöd'esde kitabee otk'un (Qığeepç'iy 12:46). Maad Peesaxne bayramıs gyuvk'iyne urgne hək'ee otk'un.

tanak ciga ha'as, mang'uqa ilyaakas»Ş.

I'sayn k'eyxhiy

³⁸ Mançile qiyğa Arimateeğançena Yusuf Pilatisqa arı, I'sayn mayıt qeqqa. Yusuf I'sayna teleba ıxha. Mana Yahudeeşine ç'ak'ınbışile qəyq'ənva, man şavuk'lecad eyhe ıxha deş. Pilatee I'sayn mayıt alyaat'as Yusufusqa haysaran. Mang'veeyid I'sayn mayıt arı, alyaat'an. ³⁹ Yusufukasana Nikodimır ıxhana, manar mısamecar I'saysqa xəmdə arınaniy. Nikodimee xhebs't'al (30) kilolqa ələən alıkkıyn yugun evanan gətraniy aloye adayle. ⁴⁰ I'sayn mayıt çarmıxıle gyaqqı, Yahudeeşine ədatbışis sik'ı, ətirbışika katanıke hı'iyne kafaneeqa hiyk'ar. ⁴¹ I'sa çarmıxılqa ts'its'iiyne cıgee bağ ıxha. Mane bağeeyib mankilqamee vuşucar k'ideyxnına sa mağara vuxha. ⁴² Ögiyle cühüt'yaaşın Şabbatın yiğ qöova, I'sayn mayıt mane k'anene mağareeqa giyxhe.

20

I'sa üç'ür qexhe

¹ Ülycümne ts'ettiyne yiğıl, vacarıl, çakra miç'eer, Magdaleençena Mayram mağareene nyuq'vnesqa ayreele. Məng'ık'le g'aye mağarayne ghalençe g'avşu g'ooce. ² Mana zaara g'adarxhun, Şimon-Pyoturneyiy I'says geer ıkkanne şene telebayne k'anyaqa qarı, manbışik'le eyhen:

Ş 19:37 19:37 İnexüd Zakariye peyğambarne kitabee (12:10).

- Yişda Xərna mağareençe qıkkıvur, nyaqa qıkkıyid şak'le ats'a deş.

³ Pyoturiy manasa teleba g'aqa qığeepç'ı, mağaraysqana avayk'an. ⁴ Mana q'öyürsana sacıgee g'adaaxvan vooxhe. Şena teleba Pyoturele sik'irra zaara ı'ğiykır, mağaraysqa ögil hiyxhar. ⁵ Mana k'yorzul aqa ilyakkımee katanıke hav'una kafan ab g'ooce, vucme aqa ikkeç'e deş. ⁶ Mang'uqar qihna Şimon-Pyotur qarı, mağareeqa ikkeç'e. Mang'uk'le avxuna kafaniy ⁷ I'sayne vuk'lelqa gyuvxhuna desmal g'ooce. Desmal sav'u kafanıke curayba gyuvxhu vuxha. ⁸ Manke mağaraysqa ögil qarına şena telebar aqa ikkeç'e. Mang'uk'le man g'acu, inyam ha'a. ⁹ Manbışe I'sa hapt'ıynbışde yı'q'neençe oza qixhesva, Muq'addasne Otk'unee otk'unin ciga yugda vuk'leeqa k'eççu ıxha deş. ¹⁰ Qiyğa telebabı xaybışeeqa siviyk'al.

I'sa Magdaleençene Mayramısqa arayle

¹¹ Mayram mağareene nyuq'vnesne geeşe ulyorzul yixha. Mana geeşe-geeşe kyorzul mağarayne aqa ileeka. ¹² Maa'ar cagvaran karbı ali'ına q'öyre malaaik g'ece. Manbışda sa I'sayn mayıt gıxhxhiyne cigayne vuk'ulynane cıgee, manasar g'elybınane cıgee gyu'ur ıxha.

¹³ Manbışe qiyghan:

- Zəiyfa, nya'a geeşe?

Mayrameeyid manbışik'le eyhen:

- Yizda Xərna nyuq'vneençe qıkkıvur, nyaqa gıxhxhiyid ats'a deş.

14 Man uvhu yı'q'əlqa ileekiyle qiyğa, I'sa maa ulyorzul g'ece. Yic mana I'sa ıxhay cek'le ats'axhxhe deş.

15 I'see məng'ıke qiyghanan:

– Zəiyfa, nya'a geeşe? Vuşune t'abal ha'a?

Mayramık'le Mana bağban ıxhay ats'axhxha, eyhen:

– Xərna, ğu Mana qıkkıxheene, nyaqayiy gıxhxı zak'le eyhe, zınar hark'ın Mana alyart'as.

16 I'see məng'ık'le eyhen:

– Mayram!

Manar sayk'ı, I'sayk'le cühüt'yaaşine mizel eyhen:

– Ravvuni!

(Mə'əllimva eyhen vodun.)

17 I'see məng'ı'k'le eyhen:

– Zı ıqmaqqa, Zas Dekkısqa ılqeq'es ıkkın. Yizde çocaaşısqa hark'ın, manbışik'le eyhe: «Yizde Dekkine – vuşde Dekkine, Yizde Allahne – vuşde Allahne k'anyaqa ılqəə».

18 Magdaleençena Mayram telebabışde k'anyaqa qarı, manbışik'le eyhen:

– Zak'le yişda Xərna g'acu!

Mang'vee cek'le hucoovayiy uvhu, man yuşan ha'an.

I'sa telebabışısqa arayle

19 Ülycümne ts'ettiyne yiğine, vacarne exhal, Yahudeeşine ç'ak'ınbışile qəvəyq'ənva, telebabınane cigayn akka qı'i eyxhe. Sayır sayan-gara maqa I'sa arayle. Mana yı'q'nee ulyorzul eyhen:

– Şos salam vuxhena!

²⁰ Manıd uvhu, telebabışik'le Cun xileppiyiy ak'vaa hagva. Telebabışik'ler yişda Xərna g'acu, şadeebaxhenbı. ²¹ I'see manbışik'le meed eyhen:

– Şos salam vuxhena! Dekkee Zı g'axuvuyn xhinne, Zınab şu g'uxoole.

²² Manıd uvhuyle qiyğa, I'see manbışılqa uf av'u, eyhen:

– Muq'addasın Rı'h aleet'e! ²³ Şavneyiy şu bınahıle ilğeeç'i, manbışda bınah havaakalası, şavneyiy bınahıle şu ilyhıdeepç'i, manbışda bınah havaakalası deş.

I'sa Tomasısqa arayle

²⁴ Yıts'ıq'vəne (12) telebayna sa eyxhena Q'ömkale donana Tomas, I'sa arımee, manbışde k'ane ıxha deş. ²⁵ Manesa telebabışe Tomasık'le «Yişda Xərna g'acuva» uvhume, mang'vee eyhen:

– G'adaxbışe Mang'une xilepbışik hı'iyn cigabı g'ıdecu, mançik zı t'ub sidyoot'eene, ak'vaaykıl xıl qidet'veene, şu eyhençılqa zı hayexhe deş.

²⁶ Molyne yiğile I'sayn telebabı meeb xaa sacigeeqa sabımee, Tomasır manbışıka eyxhe. Akkabı qı'ı ıxheeyid, I'sa aqa ikkeç'ena. Mana yı'q'nee ulyorzul eyhen:

– Şos salam vuxhena!

²⁷ Mançile qiyğa Tomasık'le eyhen:

– T'ub inyaqa hopke, Yizde xileppışıqa ilekke. Xılıd hotku, Yizde ak'vaalqa gıxhxhe. İnyam deşda mexhe, inyamnana ixhe!

²⁸ Tomasee Mang'us alidghınıy qele:

– Ğu yızda Rəbb, yızda Allah vor!

29 I'see mang'uk'le eyhen:

– Vak'le Zı g'acuyñçil-allane inyam hı'ı? G'ıdecu inyam ha'anbı nımee baxtivarariy!

30 I'see telebabışde ulene ögil medın geed əlaamatbı hagu, manbı ine kitabee otk'un deş.

31 İnyaa otk'uninbı, mañçil-alla otk'un, I'sa Masixh* ıxhalqa, Allahna Dix ıxhalqa şu inyam he'ecen. Mang'une doyulqa inyam he'ee, şoqa gırgıne gahbışısdı ı'mı'r vuxhes.

21

I'sa telebabışısqa golyune k'aneqa arayle

1 Sabara gahıle I'sa Tiberiyayne (Galileyne) golyune k'aneqa meer telebabışısqa arayle. Man inəxüd ıxha: 2 Şimon-Pyotur, Q'ömkale donana Tomas, Galileyayne Kana xiveeñçena Natanael, Zavdayn dixbıyiy I'sayna q'öyre merna teleba sacıgeeqa savayle. 3 Şimon-Pyoturee man-bışik'le eyhen:

– Zı baluğ aqqas ı'qqə.

Mansanbışed mang'uk'le eyhen:

– Şınab vaka vüqqə.

Manbıb apk'ın, sanab lotk'eeqa giviy'ar. Mane xəmdə manbışısse vüççud aqqas əxə deş.

* **20:31** 20:31 Masixh: man cuvab «q'ış qadğuna» eyhen vodun. Avaala İzrailil məxdın ədat ıxha, kaahınaaşine, paççahaaşineyiy peyğambaraaşine vuk'lelqa q'ış qadağva ıxha. Man q'öd'esın I'sayn do Allahee Mana g'əyxı'nava eyhen vod. İzrailiybışik'le peyğambaraaşə uvhuynbı ats'a ıxhal-alla, manbışe Masixh qarı cun millet duşmanaaşike g'attixhan hı'ı, dyunyeys xəbvalla hav'uy gozet ha'a ıxha.

4 Çakra miç'eer I'sa golyune mıglek uly-
orzul eyxhe, telebabışik'leme Mana I'sa ıxhay
ats'axhxhe deş.

5 I'see manbışik'le eyhen:

– Uşaxar, oxhanasın hucoomecad aqqıyne?

Mang'us alidghınıy qele:

– De'eş.

6 I'see meed eyhen:

– Tor lotk'ayne sağne surale k'eçvee, aqqasın.

Manbışed tor k'yadaççen. Toreeqa manimeen
baluğ qadayle, manbışisse yı'q'valike tor
qığaççes dəxə aaxva. ⁷ Manke I'says geer
ıkkanne telebee Pyoturuk'le eyhen:

– İna yişda Xərna vor.

Şimon-Pyoturuk'le mana yişda Xərna
ıxhay g'ayxhımee, mang'vee nootsacad tanale
g'ayşuyn tanalinbı culqa alitk'ır, xhineeqa
ayhe. ⁸ Mansa telebabımee, mang'uqab qihna
lotk'eecab baluğnan torud hadağva qabayle.
Manbı geeb əq'əna apk'ın vuxha deş, q'öd
vəş (200) xılekkumnacab xhineeqa ikkeepç'i
vuxha. ⁹ Manbı lotk'eençe qığeeç'imee, maa'ad
gyotxhanan ts'a, çilqa gıxhxhiyn baluğiy çine
k'anedın gıney g'ece. ¹⁰ I'see manbışik'le eyhen:

– Həşde şu aqqıyne baluğaaşike qale.

¹¹ Şimon-Pyotur lotk'eeqa ılqeq'u, vəşşe
xhots'ale xhebillə (153) xədn baluğnan tor
ts'its'i'i, golyune mıgıleqqa qadayle. Baluğar
geed ıxheeyid, tor qıt'axxa deş. ¹² I'see
manbışik'le eyhen:

– Qudoora, miç'eediyn otXHuniy oxhne.

Telebabışde neng'veecad «Ğu vuşuneva?» qiyghanas yik' ha'a deşdiy. Manbışik'le Mana yişda Xərna ıxhay ats'anniy. ¹³ I'sa k'anyaqa qarı, manbışis gıneyiy baluğ hele. ¹⁴ I'sa üç'ür qıxhayle qiyğa, xhebır'es telebabışısqa arayle.

I'sayna Pyoturukana gaf

¹⁵ Miç'eediyne otxhuniyle qiyğa, I'see Şimon-Pyoturuk'le eyhen:

- Yuhanna dix Şimon, vas Zı, manbışis Zı ikkanançile, geerne ikkan?

Pyoturee Mang'uk'le eyhen:

- Ho'o, yizda Xərna, Vak'lecad zas Ğu ikkiykınıy ats'an.

I'see mang'uk'le eyhen:

- Hark'ın, Yızın urgbı uxhiyxhne.

¹⁶ Q'öd'es meed Pyoturuk'le eyhen:

- Yuhanna dix Şimon, vas Zı ikkannane?

Mang'veeyid I'sayk'le eyhen:

- Ho'o, yizda Xərna, Vak'le zas Ğu ikkiykınıy ats'an.

I'see mang'uk'le eyhen:

- Yizde vəq'əbışda hee'e.

¹⁷ Xhebıd'es Pyoturuk'le eyhen:

- Yuhanna dix Şimon, vas Zı ikkannane?

Pyoturee xhebıd'es I'see cuke «Zı ikkannaneva?» qiyghınıys aq'va qı'ı, Mang'uk'le eyhen:

- Yizda Xərna, Vak'le gırgın ats'an, zas Ğu ikkiykınıyid ats'an.

I'see mang'uk'le eyhen:

- Hark'ın, Yızın vəq'əbı uxhiyxhne. ¹⁸ Zı vak'le hək'en eyhe, ğu mek'vranang'a ğucad

valqa tanalinbı ali'ı, vas ıkkanne cigeeqa hayk'annaniy. Q'əs qıxhameeme, ğu xileppi hotk'es, mering'veeyid valqa tanalinbı alya'as, vas dekkaneçar cigeeqa ıkkees.

¹⁹ Məxüd Mang'vee Pyotur nəxüriy qik'asva, cune qik'uykar mang'vee nəxüriy Allah axtı qa'asva eyhe ıxha. Manıd uvhuyle qiyğa, Mang'vee Pyoturuk'le eyhen:

– Zaqar qihna qora.

²⁰ Pyotur yı'q'əlqa ilyakkımee, I'says geer ıkkanna teleba coqar qihna qöö g'ece. Exhaliyn kar otxhanang'a I'says inekke k'ane g'alirxhu «Yızda Xərna, Ğu mering'une xılyaqa qelesda insan vuşuneva?» qiyghınna teleba mana ıxha.

²¹ Pyoturuk'le mana teleba g'acu, I'sayk'le eyhen:

– Yızda Xərna, mang'uk hucoona ixhes?

²² I'see mang'uk'le eyhen:

– Zı qalesmee mang'un üç'ürra axuy Zas ikkiykıninxhiy, mançike vas hucoona? Ğu Zaqar qihna qora.

²³ Mana gaf vuxhayle qiyğa, telebabışde yı'q'nee mana teleba qik'as deşva gaf gyooxha. I'see mana qik'as deşva uvhu deşdiy. Mang'vee saccu «Zı qalesmee mang'un üç'ürra axuy Zas ikkiykıninxhiy, mançike vas hucoonevaniy?» uvhu.

²⁴ Manbı otk'unna mana teleba vor. İn karbı ıxhavad şahaadat mang'vee hav'u. Şak'led ats'an mang'una şahaadat hək'ena vob.

²⁵ I'see hı'iyın geed medın karbıd vodunbı. Yızde uvhuyn, Mang'vee hı'iyınmeen gırgın karbı sassadna otk'uniynxhiy, otk'uniynmeen kitabbı ine dyunyeeqa oharas deşdiy.

Tsakhur
Portions of the Holy Bible in the Tsakhur language
of Azerbaijan

copyright © 2022 Pioneer Bible Translators

Language: Ts'əxna miz (Tsakhur)

Contributor: Institute for Bible Translation

<https://ibtrussia.org/en/media?id=TSK>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 19 Apr 2023
6257bde4-455f-5247-95e7-0a89f1fdd1f1